

HUMANITIES INSTITUTE

GÖZÜNÜZ AYDIN EFENDİM

1997

Aziz Nesin 1915-1995

İÇİNDEKİLER

Gel de Oku Mektubunu
Bir Bayram Gezintisi
Göbek Atmak En Tabi Haklarımızdandır
Papipos Milli Dava!
Bir Ölü Aranıyor
Geçmiş Olsun Müdür Bey!
Bir Günlük Yumurtanın Hayatı
Köprüyü Geçene Kadar
Çok İlerledik
Karakoldan Kurtulamadık
Kısmetli Çocuk
Lafı Neresinden Duyuyor
Eşek Şakası
Bu Aklıma Gelmemiştir
Gözünüz Aydın Efendim!
Hayvanlar Mahkemesi
Ve Saire...
Kim O?
Nüfus Kağıtları Eskiyeenler
Naylon Milyoner
Punç Nasıl Yapılır?
Çember
İki Altın Arayıcısı
Dolmuşta Yer Yok
Süper Ukala
Orta Anadolu Üniversitesinde Hukuk Dersi
Orta Anadolu Üniversitesinde Sanat Tarihi Dersi
İlmi balık Avcılığı
Bahar Bayramında Gezinti
Papelasyon
Hapı Yutunca
Büyüyen Masa

Hakkında

Aziz Nesim'in "Gözünüz Aydın Efendim" isimli öykü kitabı ilk olarak 1997 yılında yayımlanmıştır. Kitap otuz iki kısa öyküden oluşmaktadır. Kitap, yazarın sağlığında derleyip kitaplaştırmadığı ve gazete, dergilerin arşivlerinde kalan öykülerinin ölümünden sonra bir araya getirilmesi ile derlenmiştir.

Kitaptaki olaylar ve karakterler çoğu zaman abartılıdır ve ironik biçimde ele alınmıştır. Yazar toplumsal sorunlara, sistemdeki çarpık düzene, ekonomik sıkıntılara, toplumsal ilişkilerdeki zaafılara ve bürokratik yozlaşmaya dikkat çekmektedir. Öykülerde sıklıkla kullandığı ortak temalardan bazıları yozlaşma, baskı, adaletsizlik, sömürü, çıkarıcılık, kültür, gösteriş ve toplumsal algıdır. Öykülerinde yer alan karakterler çoğunlukla sıradan vatandaş, köylü, memur, bürokrat, işçi ve aydın kişilerdir. Bu sayede toplumun her katmanını hicvetmiştir. Bazı öykülerinde karakterlerin şiveli konuşmaları ile öykülerine doğallık katmaktadır. Sade ve akıcı bir üslubu vardır. Yazar toplumun yaşadığı sorunları mizahi bir üslup ile aktarmış, sembolik anlatımlardan yararlanmış ve güldürürken düşündürmeyi amaçlamıştır.

GEL DE OKU MEKTUBUNU

Öykü

Muzaffer'in mektubu gecikir Adam, Muzaffer'e mektup yazar. Ondan her seferinde mektubunu daktiloda yazmasını istemiştir. Çünkü yazısını okumak mümkün değildir. Yazdığı her harf veya hece üç, dört farklı şekilde okunabiliyor ve anlamsız şeyler ortaya çıkıyordu. Çoktan beri ondan gelecek yanıtı bekliyordu. Durumunu, ondan gelecek yanıtı göre belirleyecekti. Muzaffer'de yanıtını epey geciktirmişti. Ama durum sonra anlaşılır. Mektubun üzerindeki adres okunaklı olmadığından, il il, ilçe ilçe mektup gezmışti. Adres ve kişi ismi de okunmadığından mektup geri de gönderilemiyordu. Taahhütlü bir mektuptur. Adama geçen hafta postacı getirmiş ama başka isimle söylediğinden adam ona olmadığını söylemiştir. Bir hafta sonra karşı komşusu ve postacı bu konuda konuşurken adam en sonunda yazısının kötülüğünden mektubun Muzaffer'den gelmiş olabileceğini düşünmüş ve mektubu almıştır. Postacı ona dua etmiştir.

Mektubu okuma çabaları Bu sefer de mektupta ne yazdığını çözmeye çalışmıştır. Söylediği gibi daktiloda yazsa sorun olmayacaktır ama el yazısı ile yazmıştır. Edebiyat öğretmeni dostu, avukat arkadaşı, yazı uzmanı Samim Bey, Profesör Karabey, derin kültürlü eczacı Mümtaz Bey gibi kişilere başvurmuş ama kimse anlamlı bir sonuç çıkaramamıştır. Hatta karısı cebinde bulup, şifreli bir mektup zannetmiş, onu aldattığını düşünmüştür.

Adamın isteği Adam, Muzaffer'e mektup yazar. Ya acele İstanbul'a gelip mektubu kendisi okumasını ya da daktilo ile yeniden yazıp sorduğu soruların yanıtlarını vermesini söyler. Durumu vereceği yanıtlara göre belli olacaktır. Siyasi polisin eline mektup geçer ve yanlış anlar diye mektupları yaktığını da belirterek mektubunu bitirmiştir.

Temalar

Baskı/Korku Arkadaşının anlaşılamayan yazısının yol açtığı karmaşayı konu alan öykü mizahi bir dille yazılmıştır. Öyküde asıl olay okunamadığı için sahibine ulaştırılmaya çalışılan mektup gibi görünse de siyasi bir gönderme söz konusudur. Siyasi polisin eline geçip yanlış anlaşılabilmesi, mektup sahibinin başının belaya girebileceği söylenmektedir. Bu durum ülkedeki politik iklimi, otorite baskısını ve sebep olduğu korkuyu göstermekte ve eleştirmektedir.

BİR BAYRAM GEZİNTİSİ

Öykü

Hasene Hanım'ın isteği Adam o yaşına kadar işinde gücünde biridir. Ne kahvesi ne sigarası ne içkisi vardır. Hasene Hanım ile evlidir. Romatizmaları dışında bir şeyi olmadığını söyler. Bir gün bayramın ilk günü bayram gezmelerini bitirmiş evi gelmiştir. Romatizma ağrıları tutmuştur. Karısı ona masaj yaparken söylenmeye başlamıştır. Hiçbir yere çıkmadığını, hep evde olduğunu, komşularının mayo deniz hamamına gittiklerini söylemiştir. O ise daha azını istiyor, bu bayram gezmesi olarak sinemaya gitme konusunda ısrar ediyordu.

Adam karısını kaybeder Adam karısını tersler ama ikna edecek gibi olamayınca sinemaya götürmeyi kabul eder. Kadın süslenir. Adamın yüz görümlüğü olarak taktığı beşibiryerdelerini takar. Evden çıkarlar. Söylene söylene, itiş kakış Beyoğlu'na kadar giderler. Bazen adam söyleniyor bazen kadın söyleniyordu. Sonunda Beyoğlu'na gelirler. Ama çok kalabalıktır. Kalabalıkta adeta sürükleniyor gibilerdir. Adam karısına söylenerek sinemaya doğru gidiyordu. Fakat bir bakar ki yanındaki karısı değildir.

Kadınlar sürekli değişir Adam yanındaki kadından özür diler ama kadın sorun olmadığını söyler. Bu kalabalıkta karısını bulmanın zor olacağını, nasıl olsa eve gideceğini, sinemaya birlikte gitmelerini teklif eder. Adam önce karısını bulması gerektiğini söyler ama sonra kadına hak verir. Birlikte sinemaya gidene kadar adam her kafasını çevirdiğinde başka kadın ile karşılaşmıyordu. Kadınlardan birisi hayat kadınıdır. Onunla sinemaya gitmeyi kabul eder. Diğerleri ise onu tersler ve bağırır. Adam filme girip çıkıp eve gidene kadar bir sürü kadınla muhatap olmuş, bir türlü aynı kadına denk gelememiştir.

Hasene Hanım'ın mektubu Nasılsa karısı gelmiştir diye eve gitmiştir. Ama karısı evde yoktur. Bir bayram gezintisi onu otuz yıllık karısından etti diye onu azarlayacaktır. Ama bulamamıştır. Aradan iki ay geçer ve karısından mektup gelir. Kadın, kocasını kaybedince birisi kocasını tanıdığını söylemiştir.

Onunla beklemesini, ona emanet ettiğini belirtmiştir. Kadın uzun süre beklemiş, Adam gelmeyince birlikte sinemaya gitmişler, orada kocasını bulabileceklerini söylemiştir. Ama ne sinemada ne yolda kocasını bulamamıştır. Sinemaya gittiğinde başka adam yanına gelmiş, çıkarken başka adamla gitmiştir. Gittiği evde başka adam, beraber kaldığı başka adamdır. Şimdi de başka biri vardır. Bir sürü adam değişmiştir. Kadın kocasına beddualar ediyordur. Adam mektubu okur. Karısına üzülür. Artık her akşam Beyoğlu'na gidiyordur. Belki yanlışlıkla karısı ile karşılaşır diye düşünüyordur.

Temalar

Düzensizlik/Karmaşa Bayram gezmesi için karısı ile sinemaya diye yola çıkan karı kocanın başına gelenler abartı ve mizah öğeleri kullanılarak anlatılmıştır. Hikâyede yazarın şehrin kalabalık yapısını, karmaşasını ve güvensizliğini eleştirdiği görülmektedir. Şehrin yapısı bireylerin kimliklerini ve ilişkilerinin zara görmesine sebep olmaktadır.

GÖBEK ATMAK EN TABİİ HAKLARIMIZDANDIR

Öykü

Toplantıdaki eleştiri ve dilekler Parti başkanı, üyelerine konuşma yapmaktadır. Yıllık faaliyet raporlarını sunmuşlardır. Bundan sonrada üyelerin eleştiri ve dilekler aşamasına gelirler. Otuz sekiz madde vardır. Yazılı sorunların birinde Reis vekili İslam Bey'in bir gece kulübünde dansözle karşı karşıya göbek atmış olması ve bu durumun fotoğrafının çekilerek gazetede çıkmış olması eleştirilmektedir.

İslam Bey ile ilgili olay Konuşmayı yapan parti başkanıdır. Reis vekilinin, yani İslam Bey'in bir suçlu olmadığını üyelere anlatmaya çalışır. Bazı hukukçularla meseleyi incelediklerini, dansözle göbek atmanın her vatandaşın özel hayatına ait bir mesele olduğunu söyler. İsteyen istediği yerde göbek atabilir, şerefli camiamızla ilgisi yoktur diyerek ekler. Hukukçu arkadaşlarının teminat verdiğini, göbek atmanın her vatandaşın tabi hakkı olduğunu ve bu hakkın korunduğunu belirtir. Kimisi de İslam Bey'in göbek atmasını değil, masa örtüsünü beline bağlayıp göbek atmasını eleştiriyordur. Göbek atabilir, masa örtüsünü beline bağlayabilir ama çıplak dansözle göbek atıp fotoğraflarının yayınlanması kabule dilemez diye görüş belirtiyorlardır. Başkan bunlara da cevap verir.

İslam Bey'in fedakarlıkları İslam Bey'in kim olduğunu hatırlatır. İslam Bey kulüp için türlü fedakarlıklar yapmıştır. Kulübe büyük bağışlar yapıyor, borç para veriyordur. Dört ay önce bile Avrupa Şampiyon kulüpler maçına gidecek takımın bilet parası olmadığından uçağa binemediğini, son anda İslam Bey'in bilet paralarını ödemesi ile sorunun hallolmuş olduğunu hatırlatır. Böyle fedakâr bir arkadaşın göbek atmasını çok görmemek gerektiğinin altını çizer.

Eğlence gecesi hakkında Ayrıca o gece eğlenceye maçta oynayan çocuklar dışında tüm idare heyeti gitmiştir. Ecnebilerle yaptıkları maçta karşı takımı yenmişlerdir. Onları ağırlama için eğlenceye götürmüşlerdir. Karşı takımın idaresinden biri çiftetelli oynayınca onlarda eşlik etmek zorunda kalmışlardır. Hem zafer sarhoşlarıdır hem herkes oynamıştır. Başkan kendi oynamama sebebini oynamayı bilmemesine bağlamıştır. İslam Bey zayıf olduğundan attığı göbek çok iyi olmuyordur, masa örtüsü bağlayarak hareketlerini güzelleştirmeye çalışmıştır. Ayrıca asıl sorunun gazetenin bu fotoğrafı basmış olması olduğunu, takımlarına husumeti olan gazetelerin bilerek bunu yaptığını açıklar. Son olarak göbek atmanın her vatandaşın hakkı olduğunun tekrar altını çizer ve dilek ve eleştirilerden ikincisine geçeceğini belirtir.

Temalar

Toplumsal beklentiler ve çıkarlar Kulüp içinde resmi görevi ve sorumluluğu olan İslam Bey'in gazetede dansözle çıkan fotoğrafları üyeler tarafından eleştirilmektedir. Özel hayat ve toplumsal yaşam arasındaki sınır sorgulanmaktadır. Bireyin özgür davranışları toplumun beklentisi ve ahlak kuralları çerçevesinde sorgulanmaktadır. İsa Bey'in kulüp için maddi katkıları ise eleştirileri göz ardı etmek için sebep sayılmaktadır. Bu noktada çıkarların ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Çıkarlar, etik sorgulamanın önüne geçmektedir. Yazar toplumdaki çıkar, ahlak, algı ikilemlerini eleştirmektedir.

PAPİPOS MİLLİ DAVA!

Öykü

Gazetede ki dönüşüm Adam, büyük grev zamanı gördüğü bir olayı anlatır. Başkası anlatsa inanmayacağını ama gözleri ile gördüğünü söyler. Büyük grev patlayınca gazete genel yayın yönetmeyi gazeteyi biraz daha sosyal yapmaya karar vermiştir. Satışlar da iyice düşmüştür. Grevle ilgili haberler yapınca gazetenin satışı artmıştır. Patron aslında gazetenin sosyal olmasını istemiyordur. Ama satışlar artınca sesini çıkarmaz. Hasan da gazetede siyasi duruşundan dolayı Sosyal Hasan olarak anılıyordur. Gazeteyi biraz daha sosyal yapmak için onu oraya gönderip haber hazırlamasını isterler.

Hasan, grev yerinde görevlendirilir Grevdekilerden ikisi öldürülmüş, birisi yaralanmıştır. Hemen yola çıkar. On yedi saat sonra grev yerindedir. Vardığında herkeste bir şaşkınlık ve telaş vardır. İşçilerin evleri basma ihtimali konuşuluyordur. Kimileri yırtık, eski kıyafetler giyerek işçi sanılmaya, zarar görmemeye çalışıyordur. Ankara'nın önemli politikacıları gelmiş ama işçilerle konuşmak isteseler de işçilerin tepkileri buna izin vermemiştir. Jandarmalar bile grevcilere sokulmaya korkuyordur. İşçilerin hırslarından kazma kürek kırdıklarını, üstlerini yırttıkları söyleniyordur. O yüzden birisi işçilere akıl vermek, konuşmak isterse onu paramparça edecek vaziyete olduklarından herkes çekiniyordur. Vali, resmi görevliler gibi bir sürü insanın başarısız denemesi olmuştur.

Sait Küplü bilgi alır Akşam otelde tedirginlikle kalırlar. Hatta olayları anlatan gazeteci işçilerin onu yakaladığını, paramparça ettiğini görür. Sabahleyin Sait Küplü isimli politikacı kırmızı plakalı aracı ile Ankara'dan gelir. Validen bilgi alır. Durumun gittikçe tehlikeleştiğini söylerler. Grevciler günde bir kere sıcak yemek, yüzde on zam seksen kuruş verilmediği için kanunsuz greve kalkmışlardır. Sait Küplü isteklerinde haklılar ama olmadığından verilmiyor diye ortamdakilere söylenir. Üçüncü isteklerinden bahsedecekken Sait Bey artık köpürür. Abartıklarını söyler. Ortamdakiler baştan hiçbir isteklerini yapmamak gerektiğini yoksa istedikçe isteyeceklerini belirtir.

Sait Küplü konuşmaya gider Sait Küplü gidip işçilerle konuşacağını söyler. Herkes panik yapar. Hayatından endişe ettiğinden vazgeçirmeye çalışırlar ama o kimseyi dinelemez. Sait bey karşısındakini hipnoz eder gibi konuşması ile ünlüdür. Daha önce böyle sıra dışı olaylar yaşamıştır. Grev yerine gider, kimseyi dinlemez, güvenlik koridorunu geçer. Arkasında mesafeli bir şekilde jandarmalar takip ediyordur. Gazeteci Hasan da güvenli bir açıdan, jandarma arkasından gidiyordur. Olası bir durumda kolay kaçmak istiyordur.

Grev son bulur Sait Bey'in ilk kelimesi Papipos olur. Papipos diyerek grevcilerin sütüne yürür. Kelimeyi birkaç kez tekraralar. Herkes şaşkındır. İşçiler bakıyordur. Papipos milli davamızın önemini bilmektesiniz diye başlar. Papipos milli davaları ile bu kadar meşgul oldukları bir dönemde onların burada grev yaptığını duyunca inanmadığını belirtir. İsteklerinde çok haklı olduklarını, bir öğün değil üç öğün sıcak yemek, hatta zeytinyağlı soğuk yemekler hakları olduğunu, daha fazla zam hak ettiklerini söyler. Ama şu dönemde Papipos milli davaları ile uğraşırken bu konuda bir şey yapamadıklarını, onların desteğine ihtiyaçları duyduklarını söyler. İşçiler etkilenmiştir. Hepsini onu coşku ile alkışlar, Papipos diye tezahürat yapar. Kazma, küreklerini bırakıp çalışmaya giderler. Sait bey ise başka bir grev de konuşmak yapmak için oradan ayrılır.

Temalar

Toplumsal adalet/Algı yönetimi İşçilerin temel ihtiyaç ve isteklerinin karşılanamadığı öyküde olaylar büyümüştür. İşçilerin hak arayışları ve çaresizlik yüzünden büyüyen öfkeleri işçi hareketine dönüşmüştür. Fakat siyasi çıkarlar için milli dava söylemleri ile işçilerin algıları yönetilerek hareket bastırılmaktadır. Değişen hiçbir şey yoktur, toplumsal düzen aynı sorunlar üzerine kurulmuştur. Yazar toplumsal adaletin sağlanması yerine siyasi çıkarların korunmasını eleştirmektedir.

Çıkarıcılık Hasan'ın çalıştığı gazetenin başlayan işçi hareketi ile sosyal içeriklere dönerek, daha sosyalist bir çizgide haberler yaptığı görülmektedir. Gazetenin satışları arttırmak, kendi çıkarlarını korumak için siyasi duruşunu değiştirmesi, toplumsal sorumluluktan uzak olması basına karşı olan güveni zedelemektedir.

BİR ÖLÜ ARANIYOR

Öykü

Beklenmedik kavga Adli tıp arabası şoförü, güzel karısı ve iki çocuğu bir gecekondu mahallesinde yaşıyordur. Mahallede her evden zaman zaman kavga gürültü sesleri geliyordur. O güne dek bir tek adli tıp arabası şoförünün evinden hiç gürültü, kavga sesi gelmemektedir. Ama ilk kez o akşam evden

çocukların ve güzel karısının ağlama sesleri geliyor. Adamın eşyaları kırıp dökme sesleri de geliyordu. Komşular merak ediyordu. Adamın güzel karısı” İmdat, cankurtaran yok mu?” diye bağıriyordu.

Komşular eve gelir Komşular dayanamaz. Evin kapısını çalar. Kapıyı adam açar. Sakin görünüyordu. Ter içinde kalmış, saçları anlına düşmüştü. Adam onları içeri davet eder. Rahatsız etmeyelim diyerek davetini kabul ederler. Kadın ve çocuklar merdivenin dibinde oturup ağlıyordu. Adam her şeyi anlatacağını söyler. Yıllarca tek bir kavga etmezken o akşam kavga etmelerinin tek sebebinin adli tıp arabasının kapısı olduğunu belirtir.

Çıplak kadın cesedi Adli tıp arabasının kapısı bozuktur. Düşmesine rağmen müdüre sürekli iletiyor o da telle bağlamasını, arabanın çalıştığına şükretmesini söylüyordu. Defalarca adam kapı ile ilgili sorunu söylese de cevap değişmiyordu. O gün morga bir ölü getirmesi gerekiyordu. Şehir dışındadır, ölüm şüpheli görülmüştü. Adres verilir, adam adrese gider. Sarışın, genç çok güzel bir kadın cesedir. Ceset çırılçıplaktır. Villa içinde pek eşya yoktur. Kadının üstüne örtecek hiçbir şey bulamamışlardır. Olay yerinde polisler de vardır. Kadını arabaya koyarlar, kapıyı telle bağlamıştır.

Ceset kaybolur Yolda giderken birkaç kez ona el işareti yaparlar. Arabanın arkasından da sesler gelir. Adam araba çok eski olduğundan bazı parçalarının döküldüğünü tahmin eder ve umursamaz ama en sonunda durmak zorunda kalır. Anlar ki kapı düşmüş ve bir süre sonra ceset de düşmüştü. Adam herkese ölü, sarışın bir kadın görüp görmediklerini sorar. Onunla alay ederler. Kimse sorsa bir ipucu bulamaz. Tek öğrendiği kapı düşünce cesedin bir süre arabanın arkasında oradan oraya zıpladığı, kadını yaşıyor ve biri tarafından kaçırılıyor zannettikleridir. Polislere sorar ama onlara da haber gelmemiştir.

Ceset bulunur Adam morga gitmiştir diye geri dönünce kızın ailesi cesedin ortada olmaması sebebiyle ortalığı ayağa kaldırmıştır. Adam kapıyı yaptırmayanlara değil sorumluluğu ona atacaklarını düşünüyordu. Eğer bir durum olursa kadını öldürenlerin hapisten çıkacağını ama kendisinin başının belaya gireceğini söyler. Korkuyla cesedi aramaya devam etmiştir. En sonunda bir ipucu bulmuştur. Çobanlar cesedi dağda bulup köye indirmiştir. Kahve önünde duruyordu. Başında kalabalık vardır.

Olay tatliya bağlanır Adam ölüyü tekrar arkaya koysa kaybolur diye yan koltuğa oturtur. Ama yol boyunca ölü adeta canlı gibi sürekli zıplar adamın kucağına oturur, eli yüzünü kapatır. Adam mücadele ile morga gelir ve ölüyü teslim eder. Eve geldiğinde karısı ağlıyordu. Onu çıplak sarışın bir kadınla arabada kucak kucağa gördüklerini söylüyordu. Artık onunla olamayacağını ağlayarak anlatıyordu. Kavga sebebinin bu olduğunu söyler. Herkes güler. Karısı da kızarmış gözlerle gülmeye başlar.

Temalar

İhmalkarlık Kurumlardaki işleyiş sorunları abartılı unsurların kullanıldığı öyküde eleştirilmektedir. Nakil aracındaki sorunların görmezden gelinmesi, sorumlulukların önemsenmemesi ve geçirilmesi türlü olaylara ve yanlış anlaşılmalara sebep vermiştir. Bürokratik açıdan ihmalkarlık ve denetimsizlik öne çıkan toplumsal sorunlardır.

GEÇMİŞ OLSUN MÜDÜR BEY!

Öykü

Küçük bir kaza Kurumun idare müdürü o gün küçük bir kaza geçirmiştir. Bir kaptıkaçtı arabaya arkadan vurmuştur. Çok fazla hasar yoktur ama olan hasar da sigorta tarafından karşılanacaktır. Sadece arka çamurluğu biraz zedelenmiştir. Arakadan çarpan araba cezayı ödemeye hazırdır. Kurum müdüründe bir şey yoktur ama sınırları bozulduğundan o gün işe gitmeyip evde dinlenmeye karar vermiştir.

Çalışanlar durumu abartır İdare müdürü iş yerinde sözü geçen, ağırlığı olan biridir. Kim terfi edilecek, kim işten çıkacak, kime ne kadar zam yapılacak her şeye o karar veriyordu. Bu yüzden herkes onun gözüne girmek, ona yakın olmak istiyordu. Kazayı duyan kadın çalışanlar belki kulağına gider diye ağlıyor, erkeklerde bütün gün asık suratla ve üzgün görünmeye çalışıyordu. Ayrıca kaza hakkında en çok ayrıntıyı kim bilirse o müdüre daha yakın görüneceğinden herkes olayları abartıyor, duruma hâkim gibi konuşuyordu. Bu yüzden olaylar abartıla abartıla arkadan çarpan kaptıkaçtı otobüse, sonrada on tonluk kamyonu dönüşür. Bu kadar büyük kazada müdürün neden hastanede olmadığı sorusu ise saçma cevaplarla geçiştirilir.

Müdüre yapılan ziyaretler Müdürün gözüne girmek için herkes geçmiş olsun aramaları yapmaya başlar. İlk aramalarda müdür bu durumdan çok hoşlanır. Ne kadar çok seveni olduğunu düşünür ve duygulanır ama bütün gün sayısız arama almaya devam edince ters ters konuşmaya başlar. Kaza cuma günü olmuştur. Normalde müdür cumartesi işe gidecektir. Ama o kadar çok kişi arar ki bir gün daha dinlenip pazartesi işe başlamanın daha uygun görüneceğine karar verir. Fakat bu sefer de cumartesi, pazar evine sürekli ziyaretçi gelir. Herkes çiçek, çikolata, meyve gibi şeyler almıştır. Ne kadar büyük bir kaza atlattığından bahsetmiştir. Müdür ilk gelenleri ayakta karşılasa da sonra oturarak, dizine battaniye alarak, uzanarak karşılamanın daha uygun olacağına karar verir. İnsanlara kazanın küçük olduğunu, bir şeyi olmadığını söylese de dramatik ve büyük yorumlar yaptıkça artık onlara ayıp olmasın diye gelenlere birkaç yerinin sızladığını, biraz ağrısı olduğunu söylemeye başlamıştır.

Müdürün durumu kötüleşir Artık pazartesi de işe gitmemesi ona uygun görünür. Salı günü kurum genel müdürü telefonla arayıp geçmiş olsun dileklerini iletir. İş yeri hekimi getirilir. Tekrar muayene ettirilir. On beş günlük rapor yazılır. Kaza haberi gazeteye çıkar. On beş gün idare müdürü yataktan çıkamaz. Uydurma hastalığına mı alışır yoksa gerçekten hasta mı olmuştur anlayamaz. Hiçbir şeyi yokken onu zorla hasta ettiklerini söyleyip kızılıyordu. Telkinlerin etkisinde kaldığından şüpheleniyordu. Günden güne zayıflar ve ağrıları artar. En sonunda hastaneye yatmak zorunda kalır.

Hastalık hakkında söylentiler Şimdi idare müdürünün tehlikeli bir ameliyat geçireceği söyleniyordu. Kimine göre ondaki bu hastalığın sebebi trafik kazasıdır. Kimine göre sağlam adam telkinlerle zorla hasta olmuştur. Kimi de idare müdürün hastalığa yakalandığını, kaza ile ilgisi olmadığını söylüyordu. Hangisi olduğu kesinlikle bilinmiyordu.

Temalar

Çıkarıcılık/Toplumsal beklentiler Kurumda çalışanların işleyişten sorumlu müdürün dikkatini çekmek ve gözüne girmek için yaptıkları olayların büyümesine sebep olmaktadır. Küçük bir kaza yapan müdür, ilk başta kendisine bu kadar ilgi gösterilmesinden hoşnut olsa da daha sonra farklı davranmak zorunda kalmıştır. Toplumun beklentisine uygun şekilde davranmak zorunda hissetmesi baskı yaratmaktadır. Müdür beklentilere uygun davranarak kendi gerçekliğinden giderek uzaklaşır ve gerçekten hasta olur. Öyküde çıkarları doğrultusunda insanların samimiyetsiz ve abartı tavırları eleştirilmektedir.

BİR GÜNLÜK YUMURTANIN HAYATI

Öykü

Yumurtanın çıkışı Horoz tarafından horozlar ve tavuklara nutuk veriliyordu. Bir yumurtaya ikinci yıl dönümü münasebetiyle jübile yapılıyordu. Yumurtanın uzun hikayesi anlatılıyordu. Yumurtanın 1953 yılının Mayıs ayının 21'inde Gümüşhane'nin bir köyünde, Mahmut Ağa'nın kümesindeki follukta dünyaya çıktığını belirtir. Annesinin cinsinin asil bir cins olduğunu belirterek ayrıntı verir. Babasının cinsinin emin olunmadığını, komşu kümesteki kırmızı horozun anne tavuğu baştan çıkarması ile olduğunun dedikodular arasında olduğunu söyler.

Yumurta sürekli el değiştirir Bu yumurta yumurtladıktan otuz dört gün sonra kuluçkaya konulduğundan, bu otuz dört günde bayatladığından içinde bir civcivin yalnızca baş kısmı meydana gelebilmiştir. Köy tavuğu yumurtaların üzerinden kalkınca Mahmut Ağa'nın kızı bu yumurtayı köy bakkalına götürüp mavi bir boncukla değiştirmiştir. Yumurtanın macerası burada başlamıştır. Bakkal çergiciye, çergici başka bir köydeki bakkala, bakkalda kırk beş gün durduktan sonra bir tüccara, tüccardan başka bir alıcıya satılmıştır. Yumurta uzun sürelerde saklanmış sürekli el değiştirmiştir. Kimisi yumurta fiyatlarının yükselmesini beklediğinden bir süre satmamıştır. En son İstanbul'a gelen yumurta birkaç kere el değiştirmiş, fiyat politikası için birkaç ay depoda bekletilmiş, en sonunda ihracat yapan birisi yumurtaları buzhanede dondurmuştur. İngiltere'den bir firma taze yumurta isteyince diğer yumurtalarla beraber buzu çözülüp yeniden ambalajlanarak gemi ile gönderilmiştir. Fakat gittiği yerde yumurtaların çürük, kokmuş olduğu anlaşılmıştır. Satıcı imha etmemelerini, geri göndermelerini söylemiştir.

Yumurtanın bahçeye düşüşü Bozuk yumurtalar İstanbul'a geri gönderilmiş, bu arada pastaneye satılmıştır. O kadar sürede beyazı ve sarısı iyice katılaştığından taş gibi olmuş yumurta bir türlü kırılmamıştır. Elden ele tekrar yer değiştiren yumurta en son bir muhalif tarafından Taksim'de nutuk veren bir hatibin kafasına atılmıştır. Yumurtayı bulan bir çocuk paskalyada yumurta dövüşünde bu yumurta ile iki sepet yumurta kazanmıştır. Çocuk yumurtacıyı birine satmış ve yumurtaya günlük

yumurda damgası vurulmuştur. En son satın alan kişi yumurtayı kıramayıp sinirden fırlatınca bir bahçeye düşmüştür. İşte o bahçe şu an nutuk çeken horozun bulunduğu bahçedir. Horoz, günlük yumurtanın daha uzun yıllar günlük olarak kalmasını temenni ederek konuşmasını bitirir.

Temalar

Çıkarıcılık/Yozlaşma Abartılı öğelerin yer aldığı bu öyküde yazar toplumsal algının yönetilmesi, sahtekarlık ve çıkarıcılık gibi durumlara dikkat çekmektedir. Bayat ve bozuk yumurtaların günlük, taze diye satılması, her yeni ticari girişimde yeniden satışa hazır hale getirilmesi, daha fazla kazanç için depolarda bekletilmesi, yurt dışında kabul edilmeyen yumurtaların iç pazarda satılması toplumsal işleyişteki yozlaşmayı göstermektedir. Yumurtanın yolculuğunun sembolik anlatımı üzerinden toplumsal işleyiş ve düzen, denetimsizlik eleştirilmektedir.

KÖPRÜYÜ GEÇENE KADAR

Öykü

Adamın kriterleri Adam yirmi yaşındayken evlenmeyi kafasına koymuştur. Kendisi çirkinken güzel, kendisi fakirken zengin, kendisi ortaokul terkken lise mezunu, kendisi İstanbul'dan çıkmamışken dünya görmüşünü, kendisi ıslık çalamıyorken enstrüman çalanını arıyordur. Arada bir kendisi ile evlenecek bir kız bulsa da aradığı kriterlerin hepsini taşıyan biri olmuyordur.

Evlilik ilanı Yaşı ilerledikçe bazı kriterlerden vazgeçmeyen başlamıştır. Okumuş olmasa da olur, zengin olmasa da olur, güzel olmasa da olur demeye başlamıştır. En sonunda artık ellili yaşlarına gelmiştir. Dul veya çocuklu olan biri bile olur diye düşünüyordur. Elli yedisine geldiğinde iki yapraklı bir serüven dergisinin "Kismetimi Arıyorum" sütununa ilan verir. Memur olduğunu, içkisi ve kumarı olmadığını, elli sekiz yaşında ve hiç evlenmemiş olduğunu, karşıdaki kişiden sadece ciddi olmasını beklediğini belirtir. Dul veya bekar, çocuklu fark etmediğini de eklemiştir.

Tanıştığı kadın hakkında Yirmi altı gün sonra rumuzuna mektup gelir. Heyecanla alır ve okur. Hemen cevap yazar. Birkaç kere mektuplaşırlar. Buluşup tanışırlar. Aradığı vasıfların hiçbiri bu kadında yoktur ama buna da razıdır. Seneye bu kadını bile bulamayacaktır. Kadının ailesi ile tanışır. Çok utangaç olduğu için kadının evine arkadaşı ile gitmiştir. Bundan sonra iş söze kalmıştır. Kadının ailesi razı mı değil mi onu söyleyecektir. Heyecandan kendisi gitmemiş, arkadaşını göndermiştir.

Aileden beklenen cevap Arkadaşını epey bekler. Yağmurdan ıslanır. En sonunda arkadaşı gelir. Yan yana köprü üstünde yürümeye başlarlar. Arkadaşına nasıl geçtiğini sorar. Arkadaşı anlatmaya başlar ama vapur düdüğünden dedikleri anlaşılmıyordur. Adam ne olduğunu anlayamaz ve aralara duymuyorum der ama vapur düdüğüleri çoğalır. Yanlarından tramvay geçer, polis düdüğü vardır. En son karşıya geçmelerini vapur düdüğülerinden duyamadığını söyler. Arkadaşı bu sırada bir sürü şey anlatmış ama bir şey anlamamıştır.

Adamın hayal kırıklığı Karşıya geçtiklerinde arkadaşı hala anlatıyordu. Bölük pörçük kelimeler duyar ama gidişatı anlayamaz. Balıkçıların sesi karışır. Yine bir türlü duyamadığı kelimeler eşliğinde köprüyü geçerler. Karaköy meydana gelirler. En sonunda arkadaşının elinden tutup sokağa çeker ve sonucu sorar. Razı olmadıklarını söyler. Üzgün bir sesle neden sabahtan beri bunu söylemediğini uzattığını sorar. Vapur seslerinden duyulmadığını belirtir.

Temalar

Çelişki/Hayal kırıklığı Adamın bireysel beklentileri ve gerçekliği arasındaki farklılık bir türlü evlenememesine neden olmaktadır. Yıllar geçtikçe kriterlerinde, beklentilerinde değişim olsa da istediği sonuca ulaşamamaktadır. Beklentilerle gerçeklik arasındaki çelişki ve hayal kırıklıkları öykünün temalarını oluşturmaktadır.

ÇOK İLERLEDİK

Öykü

Kalabalığa sesleniş Adam, toplanan kalabalığa seslenir. Geri kaldıklarını söyleyenlerin sözlerine inanmamalarını, güneşin balçıkla sıvanmayacağını söyler. Konuşmasında ne kadar ilerlediklerini anlatacağını, o zaman geri kaldıklarını söyleyenlere güleceklerini belirtir.

Adamın ilerleme hakkındaki örnekleri Eskiden İstanbul'dan bulundukları yere 3 gün içinde gelmenin imkânı olmadığını ama şimdi dizel gemilerle üç günde gelindiğini söyler. Eskiden buharlı, yelkenli gemiler vardır, yolculuk çok uzun sürmektedir. Bunun nasıl ilerlemeden sayılmadığına şaşırıyordur. Şimdi yollar asfalttır. Eskiden yol ve hatta kaldırım olmadığını anlatır. Birkaç araba markası sayar. Eskiden kağnılar, hatta öküzleri bulmanın zorluğundan bahseder. Şimdi her yerin ısı ısıldığını, önceleri petrol lambaları olduğunu, onun öncesinde ise ışık bile olmadığını söyler. Okullar, matbaalar, üniversiteler vardır. Dödüklü tencereler, radyolar, aspirinler ve çeşitli gelişmeleri de ekler. Eskiden bunların hiçbirinin olmadığını belirtir. Çiçek aşısının olmadığını, doktorların boş boş durduğunu şimdi ise doktorların sürekli herkese çiçek aşısı yaptıklarından işlerinin çok olduğunu anlatır.

Konuşmanın sonu Adam dünyadaki çağın gelişimlerinden, icatlarından bahsederek ülkenin ileriye taşındığını savunur. Mağara döneminden, eskiden memleket bile olmadığını, hatta iki bin sene önce insan bile olmadığını bahseder. "Bir milyon sene önce Dünya bile yoktu" diye ekler. Şimdiki zamanla kıyaslanamayacak durumlardır. Her şeyin meydan da olduğunu, kim ne söylerse söylesin inanmamalarını, çok ilerlediklerini belirtir.

Temalar

Manipülasyon/Toplumsal algı Öyküdeki siyasi karakterin ilerleme olarak topluma sundukları dünyada yaşanan icat ve gelişmelerdir. Fakat toplumsal algıyı etkilemek için abartılı örnekler, farklı stratejiler kullanmakta, topluluğu ikna etmeye çalışmaktadır. Yazar, kurumların kendi meşruiyetini pekiştirmek için ilerleme söylemini araçsallaştırmalarını, manipülasyon çabalarını eleştirmektedir. Gerçek sorunlar yerine algı yönetimi için çaba harcanmaktadır.

KARAKOLDAN KURTULAMADIK

Öykü

Nurettin'in Avrupa gezi hayali Nurettin'in hayali otomobil alıp Avrupa'yı dolaşmaktır. Zamanla spor arabasını alır, döviz de bulur. İsviçre'ye gitmek için yola çıkar. Gittiği yerlerden herkese kart atacağını söyler. Niyeti bir buçuk ay kalmaktır. Ama ne mektup gönderir ne kart atar. Avrupa'yı gezip, tanıdık tanımadık herkese gidilen şehirlerden kart atılmazsa tadı olmayacağı belirtilir. Avrupa'ya gitmek demek herkese gittiğini gösterip, kanıtlarla ballandıra ballandıra anlatmak demektir. Geldiğinde Avrupa ülkelerini övüp kendi ülkeni yermektir. Hep böyle yapıliyordur. Giden ömrü boyunca gittiği Avrupa gezisini anlatıyordur. Ama Nurettin ne kart atmıştır ne mektup yollamış ne de bir kişiyi aramıştır.

Nurettin'in yediği cezalar Yirmi gün sonra Nurettin döner. Neden erken döndüğünü, neden hiç kart atmadığını sorarlar. Hiç vakti olmadığını söyler ve eğlenmekten olduğunu zannedenlere karakollardan vakti olmadığını belirtir. Olanları anlatmaya başlar. Sınırdan geçmiştir. Balkanları aşmış, Avusturya'dan İsviçre'ye geçince işler değişmiştir. İsviçre, Zürih, Bern gibi şehirlerde arabası ile her yola çıktığında karakola alınmıştır. Arabanın tek farının çalışmadığını söylediklerinde birinin çalıştığını söylemiştir. Hız yaptığı için karakola götürüldüğünde yolun dümdüz ve boş olduğunu belirtmiştir. Sinyal vermedi, önündeki otobüsü solladı, park yapılmayan yere park yaptı, kırmızı ışıkta geçti, diye her yerde sürekli karakola alınmıştır. Polisler her seferinde yabancı olduğunu da anlamıştır.

Arabadan kurtulmaya çalışır Nurettin araba ile gezemeyeceğini anlayıp arabayı satmıştır. Ama yine karakola alınmıştır. Arabada motor, makine adına bir şey olmadığını, nasıl çalıştığını sorgulamışlardır. Nurettin maşallah levhasını, karınca duasını gösterse de derdini anlatamamış, yalvar yakar arabayı ondan bedava almalarını istemiştir.

Yaya olarak karşılaştıkları En sonunda yaya olarak gezisine devam etmek istemiştir. Bu sefer de kaldırımda yürümedi, yere çöp attı, yere tükürdü diye her seferinde karakola alınmış, yine yabancı mısın diye sorularak belli olduğu söylenmiştir. Nurettin Lozan ve Cenevre'yi gezmeye çalışmış ama karakoldan karakola sürüklenmeye devam etmiştir. En son çok sıkıştığında bir تنها yere işerken yakalanmış ve karakola götürülmüştür. Artık onu sınırdan atmaları için yalvarmıştır. İsviçre'yi dönmüş dolaşmış ama karakollardan başka bir şey görememiştir.

Temalar

Kültür ve Toplumsal farklılıklar Kùltürler arası farklılıkların ve toplumların alışkanlıkları mizahi bir dille ele alınmaktadır. Avrupa'da, kendi ülkesinde normal sayılan davranışların suç sayılması ve karşılığında cezai işlemlerin olması adam tarafından yadırganmaktadır. Öyküde kültürel normların toplumlara göre değişmekte olduğu, hukuk sistemlerinin farklı olabildiğı gösterilmektedir. Türkiye de yere tükürmek, hız yapmak, uygun olmayan yerlere işlemek gibi hoş olmayan ve sık karşılaşılan davranışlar söz konusudur. Avrupa ile kıyaslanan toplumdaki alışkanlıklar, düzen ve toplum yapısını eleştirmektedir.

Gösteriş Yurt dışına gidenlerin gezdikleri yerlerin gösterişini yapmak için kart atmaları, sürekli seyahatlerinden bahsetmeleri sadece seyahat amaçlı değil başkalarına üstünlük kurma amaçlı yapılan eylemlerdir. Bu durum mizahi bir açıdan ele alınarak eleştirilmektedir.

KISMETLİ ÇOCUK

Öykü

Geçinmekte zorlanan adam Adamın beş çocuğı vardır. Geçinmekte zorlanıyordur. Memurdur ve sürekli rüşvet alarak ancak geçiniyordur. Muhasebeci olan iş arkadaşı is onu sürekli uyarıyordur. Çok fazla rüşvet aldığıını, hepsinin ufak tefek böyle şeyler yaptığını ama rüşvette hiçbir memurun müdüründen yüksek rüşvet alamayacağını söylüyordur. Başının belaya gireceğı konusunda uyarıda bulunuyordur. Neden beş çocuk yaptığı konusunda da adamı eleştiriyordur. Adam aslında karısının on beş kere kürtaj olduğunu, doktorların içinde hiçbir şey kalmadığını, nasıl hamile kaldığına şaşırıldıklarını söylüyordur. Eskiden nüfus politikası fazla çocuk yapmak üzeredir. Şimdi ise birden hükümet politika ve söylem değiştirmiştir. Kendi suçu olmadığını söyler. Elbette bu onun da işine gelmiştir. Bunu da itiraf eder.

Adamın tayini çıkar Sonunda bu kadar rüşvet alması müdürün dikkatini çeker. Fakat işin sonu hepsine dokunduğundan sadece görev yeri değiştirilir. Gittiğı yerde maaşını yüksekten almaya başlamıştır. Ama kimseye bir şey söylemez. Muhasebeci yanlışlık yaptıysa bile onu uyandırmak istemez. Aradan birkaç ay geçer. Samsun mahkemesinden yazı gelmiştir. Ölen babası Ali Osman'dan kalan miras kardeşleri ve kalan mirasçılar ile bölüşmek üzere belirtilen günde mahkemeye gelmesi söyleniyordur. Adamın babası Ali Osman'dır ama öleli otuz yıl oluyordur ve hiç kardeşi yoktur. Samsun'daki daireden arkadaşlarına olayın aslını sordurur ve bilgilerin doğru olduğı, yüklü miras kaldığı bilgisi verilir.

Miras davasındaki karışıklık Bir avukat araya girer. Ona vekalet vermesini durumu araştıracağını ve olumlu sonuçlanırsa kazandığı paradan kendine pay alacağını söyler. Avukat davacıdan çok avukat olduğı için veresiye iş yapmaya başladığını anlatır. Adamla anlaşılır. Araştırma sonucu Samsun'daki nüfus müdürlüğüne kayıtlı iki Ali Osman olduğunu, ikisinin de Hatçe isimli kadınla evli olduğunu söyler. Birisi onun babasıdır, diğeri başka Ali Osman'dır. Adam doğunca nüfus müdürlüğünde diğerrinin dört çocuğı var diye yeni doğanın da onların çocuğı olacağını düşünmüştür. O yüzden adamı onların üstüne yazmıştır. Gerçek babası ve annesinin üzerine ise hiç çocuk görünmüyordur. Avukat, adamın bir şey ispat etmeye ihtiyacı olmadığını anlatır. Karşı taraf kanıtlayabiliyorsa kardeşleri olmadığını kanıtlamasını söyler. Aksi halde mirastan pay alabilme umudu vardır.

Yeni bebek haberi Bu sırada karısı tekrar hamile olduğı haberini verir. Çok mutsuzdur ve her hamile kaldığında olduğı gibi adama kızgındır. Kadın çocuğı düşürmek için bir sürü kocakarı ilacı içmiştir. Başkası içse zehirlenecek içeceklerde çocuk düşmemiş daha da aktif kıpırdamaya başlamıştır. Kadın çocuk düşmeyince doğurmaya karar vermiş, çocuğun kismeti ile geleceğini söylemiştir.

İşler tersine döner Ama aksilikler başlamıştır. Önce adamın fazla maaş aldığı tespit edilmiş, her ay maaşının üçte biri kesilerek fazla ödenen paranın geri alınacağı bildirilmiştir. Adam umursamamıştır. Çünkü gelecek miras çok fazladır. Ama avukat da olumsuz haber vermiştir. Diğer taraf kardeşleri olmadığını ispat etmiştir. Adam karısına sinirlenir. Çocuk daha dünyaya gelmeden kismetleri kuruttu diye düşünür. Kadın, beş yüz lira ayarlamasını, kürtaj olacağını söyleyerek durumu çözmeye çalışır.

Rüşvet geleneğı Adamın yeni çalıştığı daire eski yeri gibi kalabalık değildir. Ne kadar rüşvet alsada beş yüz lirayı hızla toplaması zordur. Kürtaj içinde son zamanlardır. Biri adamın masasına herhangi bir sebepten yanaşsa adam hemen rüşvet almak için hemen sağ elinin beş parmağını havaya kaldırıp

olmaz diyordur. Bu rüşvet istemenin geleneksel sembolüdür. Eskiden kadı elinin kaç parmağını olmaz diye havaya kaldırırsa o kadar altın istiyor demektir.

Rüşvet pazarlığı Adam o zamana kadar dört yüz lira toplamıştır. Bir gün sakallı bir adam gelmiştir. Adama iş yaptırmak istemiş, istediği rüşveti çok bulmuştur. Adam indirim yapmayınca müdüre söyleyeceğini, onun yapacağını söylemiştir. Adam müdürün daha az rüşvete işi hallettiğini anlamıştır. Müdürün tek çocuğu kendinin beş çocuğu olduğunu, altıncının yolda olduğunu, aşağısının olmayacağını söylemiştir. Müdürden yüksek rüşvet aldığı için yine risk alıyordur.

Adam yakalanır Adam ertesi gün yine gelir. Elli lirayı kabul etmiştir. Sigara paketinin içine sıkıştırmıştır. Adam paranın ucunu görür ama yine olmaz der. Yüz liraya ihtiyacı vardır ve zamanı kalmamıştır. Adama onun dünkü fiyat olduğunu söyler. Tabi bunları hep şifreli sözler, elinin parmaklarını açarak bazı hareketlerle yapar. Sıradan gibi görünen hareketler ve konuşmalardır. Adam en sonunda kabul eder. Hızla gidip gelir. Paketin içine iki elli lira koymuştur. Adam sigara paketini alır. Fakat o an yakalanır. Üç kişi onu sıkıştırır. İzleniyordur. Adam onu müdüre şikâyet etmiştir. Müdür de kendinden çok rüşvet aldığından onu yakalatmıştır. Sigara paketindeki paraların numaralarını polis daha önce almıştır. Bu yüzden inkâr edemez.

Adam hapse atılır Adam, iki elinin on parmağını havaya beş kere kaldırır. Topladığı tüm parayı vermeye razıdır. Ama polislerden birisi sessizce artık çok geç olduğunu, kalabalık olduğunu söyler ve olmaz der. Adam hapse atılır. Beş yıl ceza verilir. Karısı altıncı çocuğu doğurmuştur. Kız olmuştur. Adam, kızı için kısmeti olsun dileğinde bulunur. Artık karısının da zor doğuracağını, beş yıl sonra ikisinde de iş kalmayacağını söyler.

Temalar

Yozlaşma Geçinmekte zorluk çeken ve memur olarak çalışan adamın yaptığı yolsuzlukların sonuçları öykünün ana olayıdır. Öykü, ekonomik zorlukların bireyleri nasıl etkilediğine değinirken sistemdeki yozlaşmaya da dikkat çekmektedir. Memurun rüşvet alması değil, üstlerinden daha fazla rüşvet almaya başlaması sorunların başlamasına neden olmaktadır. Bu da düzenin ne kadar bozulduğunu göstermektedir. Rüşvet adeta kurumsallaşmıştır.

Algı ve Yönlendirme/Çelişki Öykü ironi yaparak devlet politikası doğrultusunda çok çocuk yaptığını söyleyen adam üzerinden devletin nüfus politikalarını eleştirmektedir. Aynı zamanda önceden çok çocuk teşvik edilirken zamanla söylem değişmektedir. Bu noktada çelişkili politikalar göze çarpmaktadır. Devlet politikalarının bireylerin hayatını doğrudan etkilediği görülmektedir.

LAFI NERESİNDEN DUYUYOR

Öykü

Sömürkent'te yaşam Sömürkent denilen kent alabildiğine geniş, kurak bir ovadır. Bu ovanın ortasında yükselen bir tepe vardır. Bu tepenin üstünde sadece Dümdük Hazretleri'nin sarayı vardır. Tepenin eteklerini ise çepeçevre ise gecekondu sarmıştır. Sömürkent'ten Dümdük Hazretleri'nin sarayına dimdik bir yokuştan çıkılmaktadır. Ama her babayiğidin harcı değildir. Zorlu bir yokuştur.

Dümbük Hazretleri hakkında Dümdük Hazretleri'nin kulakları o kadar iyi duyuyordur ki Sömürkent'teki topal bir karıncanın iniltisini bile işitmektedir. Gözleri o kadar iyi görüyordur ki Sömürkent'teki kurak toprakların altındaki köstebeğin görmeyen gözlerini bile görebiliyordur. Sömürkent'teki gecekondu sarmış, barakalarda yaşayan yoksul halk tüm işlerinin yapılması, dileklerinin gerçekleşmesini Dümbük Hazretleri'nden bekliyorlardır. Bunun içinde gece gündüz ona dua etmektedirler.

Hiçyok'un yoksulluğu Bu gecekondu sarmış, barakalarda birinde çok yaşlı, yoksul, yalnız, Hiçyok adında biri yaşıyordu. Çok zorlu bir kıştı. Yiyeceği, yakacağı kalmamıştı. Evler karlar altındadır ve hiçbir evin bacası tütüyordu. Dümbük Hazretleri'nin sarayının ise dumanları tütüyordu. Yaşlı adam soğuktan titriyordu. Dümbük hazretlerine seslenerek dua eder. Onu soğuktan kurtarmasını diler. Hemen ardından kapı çalar. Duasının kabul olduğunu düşünür. Ama kapıyı çalan azılı bir hayduttur. Jandarmadan kaçıyor. Üstüne bir örtü ister. Hiçyok kendisinin de üşüdüğünü, bir şeyi olmadığını söyleyince üzerindeki kırk yamalı hırkayı alır, köşede horlayarak uyur. Hiçyok ise kemikleri titreyerek sabah eder. Sabah adam kıyafetleri alır gider.

Hiçyok'un duaları Bu durum birkaç kez yaşanır. Hiçyok aç kalınca, sigarasız kalınca Dümbük Hazretleri'ne dua eder, yardım ister. Her dua edip seslenişinin ardından kapı çalar. Gelen kişiler son soğanını, son sigarasını alır. Hatta en son gelen sarhoş sigarasını alıp içtikten sonra onu şamardan yere yıkar ve kulübe kibritin alevi ile yanmaya başlar. Kendilerini dışarı zor atarlar.

Hiçyok saraya yürür Hiçyok evsiz kalır. Dümbük Hazretleri'nin sarayına doğru yürümeye başlar. Yokuş çok diktir, hava soğuktur, karlar vardır. Çok zorlanır. Daha yolun üçte birini gitmiştir ki yere yığılır. Dümbük Hazretleri'ne seslenir. Huzuruna gelecek günü kalmadığını, ona bir taşıt göndermesini ister. Hemen ardından atlı bir adam gelir. Atın arkasında da tay vardır. Fakat adam, Hiçyok'a tayı sırtlamasını, hayvana yazık olduğunu söyler. Hiçyok halinin olmadığını söylese de onu zorlar, yolda da Hiçyok güçten düşükçe onu kırbaçlayarak ilerlemeye zorlar. Saraya yaklaştıklarında atını ve tayını alır gider.

Hiçyok ve görevli arasındaki konuşma Saray, Hiçyok'un karşısındadır. Artık yaklaşmıştır. Ama kımıldayacak hali yoktur. Yere yığılır. Dümbük Hazretleri'nin has kullarından biri saraydan çıkar ve yanına gelir. Hiçyok'un inlediğini görünce yorgun ve aç olduğunun belli olduğunu, Dümbük Hazretleri'ne yalvarıp neden sesini duyurmadığını sorar. Hiçyok acı acı güler. Adam bozular. Dümbük Hazretleri'nin onu duymayacağını mı iddia ettiğini sorgular. Hiçyok ise hemen duyduğunu ama hep lafı tersinden anladığını söyler.

Temalar

İnanç ve Çelişki Hiçyok'un öyküsünde toplumun otoriteyi tanrılaştırması, yoksulluğun ve çaresizliğin tek umudu olarak otoritenin görülmesi eleştirilmektedir. Her şeye hâkim olduğu düşünülen tek güç yüksek, ferah ve iyi bir konumdadır. Geriye kalan halk ise aşağılarda yoksulluk ev yokluk içindedir. Hiçbir şey yapmadan sadece dua ederek yardım beklentisi, otoriteyi tek yetkili ve güç olarak görmesi bireyin daha da yoksullaşıp kötü duruma düşmesine sebep olmaktadır. Kral için söylenen "Duyuyor ama tersinden anlıyor" söylemi ise sistemdeki çarpıklığa ve çelişkiye işaret etmektedir.

EŞEK ŞAKASI

Öykü

Celo'nun suçları Celo kısa boylu, boynu neredeyse yok gibi görünen, kaşları birbirine karışmış, gözleri elmacık kemiklerinin sütünde, alını iki parmak eninde, ellerini sarkıtınca dizlerine gelen bir adamdır. Bir sürü suçu vardır. Bir kadını öldürüp kanını içmek, bir karı kocayı kesmek, üç şoförü asmak gibi saymakla bitmeyen suçlardır. Celo bütün bu cinayetleri işlerken suç işlediğinin farkında bile olmamıştır. Nasıl ki bir memur memurluk yapıyor, kasap kasaplık yapıyorsa Celo'da yaptıklarını kendi normal işi gibi görüyordur. Cezaevinden kurtulursa yine normal işine devam edecektir.

Mahkeme sonuçlanır Mahkemesi çok uzun sürmüştür. Çünkü mahkeme devam ederken sürekli yeni bir suçu ortaya çıkıyor, davaya ekleniyordur. En sonunda karar günü gelir. İdam kararı verilmiştir. Ama Celo kararın uzun uzun, resmi bir dille okunmasını yanlış anlamış, kararı kurtuluş fermanı sanmıştır.

Celo kararı yanlış anlar Cezaevine gittiğinde kendisi için ağdalı nasıl güzel bir konuşma hazırlandığını söylüyor ve mutluluğunu anlatıyordu. Cezaevinden çıkacağını sanıyordu. İdam olduğundan kendiliğinden temyize giden karar onanır. Tasdik Celo diye kendisini uyarılara karşı yine sevincini sürdürür. Çıkışının onandığını söyler. Karar sırasıyla üst mahkemeler, milletvekilleri, Cumhurbaşkanı tarafından onanır. Celo hepsine sevinir. Hâkimi, milletvekili, Cumhurbaşkanı hep ondan yana diye düşünür. Artık kararı kimse bozamaz diye sevinir. Arkadaşları üzgün bir şekilde kimse bozamaz diye onaylar.

İdam günü Celo yakında bırakılmayı beklerken gardiyanlar onu ayrı bir taş odaya alırlar. Celo buna da sevinir. Kendisi suçlu olmadığından suçlularla kalmaması için böyle yapıldığını düşünür. Çıkmadan önce onu burada yedirip içirip bakacaklarına inanır. Taş odada çok güzel uykular çeker. Bir sabah gün doğarken kapısı açılır. Gardiyanlar, imam, cezaevi müdürü gelmiştir. Kendisini uğurlamaya geldiler diye sevinir. İmam tövbe ettirir, dua okutur. Hepsini helallik ister. Gardiyanların gözleri dolar. Celo çok sevildiğini düşünür. Dışarı çıkmadan tövbesi de ettirilmiştir. Tertemiz dışarı salınacaktır.

Celo meydana getirilir Üzerine giydirilen beyaz gömleği üstü başı yırtık olduğundan giydirildi zanneder. Jandarmaları da onu düşmanlarından korumak için görevlendirildi diye düşünür. Cezaevi

aracına bindirilir. Ellerini niye bağladıklarını anlamaz. Yürümemesi için araçla bırakılacağını zanneder. Gittiği yer kalabalık bir meydandır.

Celo'nun idam edilişi Kabalığın arasından geçirilir. Kalabalığın ortasındaki sehpanın oraya getirilir. Celo kalabalığa konuşma yaptırılacağını zanneder. Celo yüksek yere çıkarılır. Kendi için masraf yapıldığını aklında geçirir. Ellerinin niye bağlı olduğunu düşününce sinirli biri olduğunu, elinden sinirle bir kaza çıkmaması için bağlandığını düşünür. Son isteği sorulduğunda kalabalıkta konuşamayacağını, söyleyemeyeceğini söyler. Tekrar son arzusu sorulur. Mahcup olduğunu, daha isteyecek bir şeyi olmadığını belirtir. Boynuna ip geçirilir. Celo bunun nedenini anlayamaz. En son ayağının altındaki iskemleye tekme atılır. Bu nasıl şaka, eşek şakası sevmem demek ister ama nefesi boğazında kalır.

Temalar

Suç/Adalet Celo acımasız biridir ve birçok suç işlemiştir. İşlediği suçları adeta kendi mesleği gibi görmesi suçu zihninde sıradanlaştırdığı göstermektedir. Dava sonuçlarını ve etrafında devam eden olayları çok farklı anlamlandırmaları cehaleti, zihni durumunun sağlıksız halini işaret etmektedir. Aynı zamanda bürokrasi ve resmi işlemlerin sıradan insan için mekanik ve anlaşılması zor oluşunu da düşündürmektedir. Suç, suçlu ve hukuk bürokrasisi kavramları üzerine düşündüren bir öyküdür.

BU AKLIMA GELMEMİŞTİR

Öykü

Hasan Usta hakkında Hasan Usta bugün biraz düşkün bir haldedir. Ama bundan en fazla yirmi yıl önce eline keseri, testereyi alıp yanına da üç yardımcı verildi mi bir hafta da bir evi çıkarıveriyordu. Şimdi eski kalfadır diye hatırı sayılırsa iş veren oluyordu. Onun dışında işi yoktur, kahvede tüm gün tavla oynayıp vakit geçiriyordu.

Ev hayalleri O gün iki turda da tavlada yenilince canı sıkılmıştır. Evine gelir, yatağına yatar. Yalnızdır. Şu yaşına kadar o kadar ev yaptığını, kendisine bir çatı yapamadığını düşünür. Kira köşelerinde sürünüyor. İstese yapabileceğini biliyordu. Henüz geç olmadığına karar verir. O gün kafasında sürekli kendisi için yapacağı evi düşünür.

Uyku kaçırın hayaller En sonunda dört bin lirası varmış gibi saymaya ve evini nasıl yapacağını hesaplamaya girişir. Kendine bir arsa alır. Arsalar da pahalıdır. Tapuyu alınca ustaları bulur, temeli kazdırır. Kendisi de başlarında durur. Ustaların eski ustalar gibi olmadığını düşünür. Evi yapmaya başlar. Ama iş çatıya gelince para biter. Ne yapsa çatıyı kapatamıyordu. Evi yıkıp tekrar daha küçük yapar ama yine çatı kısmında kalır. Arsayı satar başka yerden küçük bir arsa alır ama yine evi tamamlayamaz. İki bin liraya daha ihtiyacı vardır ama nereden bulacaktır bilmiyordu. Bu düşünceler içinde siniri bozulur, uykusu kaçar. Güneş doğmuştur.

Hasan Usta'nın sinirleri bozulur Sabah kahveye gider. Suratı asıktır. Arkadaşı tavla oynamaya davet eder. Hasan Usta pas vermez. Parmakları ile sürekli hesap yapıyordu. Arkadaşı ne olduğunu sorar. Tüm gece uyuyamadığını, kendisine başını sokacak ev yapmak için hesap yaptığını anlatır. Ama ne yaparsa yapsın evin çatısına parası yetmiyor, iki bin lira eksik kalıyordu. Arkadaşı bankaya gidip evi ipotek etmesini ve o ipotekle evin çatısını yapmasını söyler. Hasan Usta işin aslını söyler. Cebinde dört bin lira olduğunu varsaymış ve tüm bunları kurgulamıştır. Ama işin içinden çıkamıyordu.

Arkadaşın tavsiyesi Arkadaşı madem varsayımla hareket ediyorsa on bin lirası olduğunu düşünüp, altı bin liraya evi yapıp dört bin lirayı yemesini önerir. Hasan Usta'nın sevinçle gözleri parlar. Bunun hiç aklına gelmediğini söyler.

Temalar

Eşitsizlik/Sömürü Ömrü başkalarının evlerini yapmak için çalışmakla geçen Hasan Usta'nın yaşlılığında kendine ait bir evi yoktur. Hala geçim derindedir. Kendine ev yapma hayallerinde bile parası bir türlü yetmemektedir. Hasan Usta'nın başkalarına sürekli ev yaparak emek vermesi ama karşılığında kendine ev yapacak kadar para kazanamamış olması sistemin yarattığı eşitsizlik ve çelişkidir. Sistem bireyin emeğini sömürmektedir.

GÖZÜN AYDIN EFENDİM

Öykü

Sıkıyönetim ilan edilir Sıkıyönetimin ilk günüdür. Telefonu susmak biliyordur. Tanıdığı veya tanımadığı kişiler evini arıyor, telefona kendisi çıkınca da şaşırıyorlardır. Çoktan tutuklandığını düşünmüşlerdir. Daha önceki sıkıyönetimlerde ilk tutuklananlardan oluyordur. Bu durum ertesi günde ziyaretçilerle devam eder. Arkadaşları ve akrabaları şaşkındır. Onu tutuklanmış zannediyorlardır.

Sokaktaki tepkiler Yazar artık üçüncü gün bu konuşma ve yorumlardan çalışamaz hale gelmiştir. Dışarı çıkar ama bu yorumlardan kurtulamaz. Onu görenler şaşkınlık içinde tutuklandığını zannettiklerini konuşuyorlardır. Otobüse binip eve dönmeye karar verir. Duraktakiler eski sıkıyönetimlerin kalmadığını, eskiden olsa ilk günden yazarın da tutuklanacağını söyleyip neredeyse eski sıkıyönetimlere iç geçiriyordur. Kimi de daha sıkıyönetimin devam ettiğini, belki de sonraki günlerde tutuklanacağını söylüyordur.

Yazar şüpheye düşer Yazarın siniri bozulur. Otobüse binmek istemez ve yürüyerek gider. Hayranları onu bulur. Yazar artık tahammülü kalmadığından insanlara bağıyor, ters ters cevap veriyordur. Yaptığı kabalıktır ve bunun farkındadır ama elinde olmadan bu duruma gelmiştir. Diğer gün daha sakin bir yer seçer. Deniz kıyısında pek kimsenin olmadığı bir çay bahçesine gider. Orada onu görenler de tutuklanmadığına şaşkındır. Bir genç tüm yazarların, karikatüristlerin, şairlerin tutuklandığını söyler. O yüzden şaşkındırlar. Bir tek o kalmış gibidir. Yazarın neden tutuklanmadığı düşünülür. Yazar da kendi kendine şüpheye düşer. Onda bir eksiklik mi vardır da tutuklanmıyordur diye aklından geçer.

Yazar sonunda tutuklanır Gün geçtikçe sinirleri bozuluyordur. “Hala dışarıda mısın, hala tutuklanmadın mı, acaba neden?” gibi sorular soruluyordur. Çevredekilerin bakışlarından gözden düştüğünü anlıyordur. Sıkıyönetimin bile tutuklamadığı bir yazardır artık. Bir gece yarısından sonra en sonunda evini polisler basar. Evi arayıp tararlar ve yazarın bir bavul dolusu kitabını toplayıp onu da karakola götürürler. Sonunda tutuklanmıştır. Yazar, meraklılara duyurmak istediğini, sonunda tutuklandığını söyler ve hepsine gözünüz aydın der.

Temalar

Baskı ve Korku/Toplumsal algı Sıkıyönetim politikasının basın yayın dünyası üzerindeki baskısı öykünün ana temasıdır. Yazarları kitaplarının toplanması, tutuklanmaları normal karşılanıp öyküdeki yazarın tutuklanmadığı için yadırganması, değersizleşmesi mizahi bir dille anlatılmaktadır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün kısıtlanması, baskı ve korku ortamının oluşması, halkın tüm bunları sıradanlaştırması eleştirilmektedir.

HAYVANLAR MAHKEMESİ

Öykü

Adamın kaçıışı Sabaha bir saat kalmıştır. Neredeyse gün ışıyacaktır. Adam uyuyakalır. Rüyasında bir ormanda koşuyordur. Hayvanlar onu kovalıyordur. Ondanda hızlı koşuyorlardır. Bir meşe ağacının dibine düşer. O da dalları ile onu kamçılar, soyunu sopunu kuruttuğunu söyler. Hayvanlar da ondan şikayetçidir. İki kurt kollarından tutarak onu yakalar. Hayvan mahkemesine çıkarılacaktır.

Hayvanların şikayetleri Tüm hayvanlar konuşuyordur. Mahkemede çeşitli hayvanların hâkim, savcı, kâtip, jüri gibi görevleri vardır. Hayvanlar şikâyetlerini dile getirirler. Eşek ona ağır yükler yüklediğinden kendi gibi yükler taşımasını istiyordur. At özgür bir hayvanken onu dizginleyip bağlamalarından dolayı şikayetçidir. Koyun etinden, sütünden, yününden faydalandığını söylüyor, cezalandırılmasını istiyordur. Manda, bütün çoluğunu çocuğunu kesip yediğini söylüyordur. Hepsi onun paramparça edilmesini talep ediyordur.

Adamın avukatı Adam kendisine avukat tutmak istediğini söyler. Ara verilir. Boa yılanı avukatı olacağını ama sonunda onu yemek istediğini söyler. Ayı ise karşılığında kafasını koparmak istiyordur. Tüm hayvanlar bir parçasını yemek karşılığında avukatlık yapmayı kabul etmektedir. En sonunda maymun bütün kıyafetlerini verirse onu savunacağını belirtir. Adam çırılçıplak kalır. Maymun adamın kıyafetlerini giyer.

Mahkeme sonucu Mahkeme devam eder. En son maymun savunma yapar. İnsanın yaptığı her şeyin suç olduğunu belirtir. Ama onun bu suçlarının insan olmasından kaynaklandığını söyler.

Öldürmek, başkasının sırtından geçinmek, boğmak, parçalamak, çalmak, kendi buluşu silahlarla kendi kendini yok etmek insanlığın kaçınılmaz sonucudur diye belirtir. Tüm insanlar bu suçları işlemektedir. Tanrı'nın onu böyle yarattığından, en büyük cezasının da zaten insan olmasından geldiğini söyler. Ona insan olmasından daha büyük ceza veremeyeceklerini söyleyerek savunmalarının bu kadar olduğunu ekler ve konuşmasını bitirir. Jüri ve hâkim sanığın suçunun sabit görüldüğüne, ömrünün sonuna kadar insan olarak kalarak hayvanların ahını çekmesine karar verildiğini söyler.

Hayvanların ahı Adam kan ter içinde uyanır. Aynaya bakar. Hala insandır. Hayvanların ahının tuttuğunu hala insan olduğunu düşünür. Bu yüzden koyun gibi sırtından geçiniyorlar, deve gibi yük taşıtıyorlardır. Eşek gibi her yapılane katlanıyordur. Bütün hayvanların ahının üzerinde olduğunu ve insan olarak ceza çektiğini düşünür.

Temalar

Çelişki/Sömürü Adamın rüyası üzerinden insanların şiddet eğilimi, hayvanlara ve birbirlerine karşı olan zulümleri, sömürsü, acımasızlığı eleştirilmektedir. İnsanın kendi icatları ile kendi türüne ve yaşam alanına zarar vermesi, duyarsızlığı, bencilliği ironik şekilde anlatılmıştır. En sonunda insanın ömür boyu insan kalmaya mahkûm edilmesi de insan olmanın zorluğuna dikkat çekmektedir. Hem doğası gereği çelişkilere mahkûm edilmiş hem de düzenin sömürsü altında yaşamaya devam etmek zorunda kalmıştır. İnsan hem sömüren hem sömürülen bir canlı olarak çelişki ve duyarsızlık yönüyle var olmaktadır.

VE SAİRE...

Öykü

Fare soran adam Gümrüğe bir adam gelir. Fareler geldi mi diye sorar. Gümrükteki memurlar onunla alay ederler. Adam üç, dört gün peş peşe gümrüğe geliyor ve aynı soruyu soruyordur. Memurlarda onu yarı deli zannedip alaylı cevaplar veriyordur, kahkahalarla gülüyorlardır. Adam doktorlara deney için lazım olduğunu söylese de alaycı yorumlarla adamla dalga geçiyorlardır.

Hediye gelen fareler Bir gün Fransa'dan kafeste on dört fare gelir. Ama bu fareler diğer farelerden farklıdır, bembeyazdırlar. Gümrük müdürü bile meraktan kafeslerin önünde vakit geçirir. Farelerle gelen Fransızca yazı Türkçeye çevrilir. Fransa'dan buradaki bir hastaneye hediye olarak gönderildiği yazıyordur. Fareleri tekrar sormaya gelen adama bu kez farelerin geldiğini söylerler. Adam koşarak doktora haber vermeye gider. Ertesi gün genç bir doktor yanında iki kişiyle gelir. Fareleri almak ister. Elindeki yazıyı gösterir. Bu fareleri üretilen tıbbi deneyler için kullanacaklardır.

Mevzuattaki sorun Müdür, genç doktorun her dediğini onaylıyor ama sürekli sözünü kesiyordur. Gümrüğe gelen her şeyden vergi alınıyordur. Farelerden de vergi alınmalıdır. Hediye olmasının, bilim için kullanılacak olmasının bir şeyi değiştirmedikçe söyler. Asıl sorun ise ne kadar vergi alınacağını belli olmamasıdır. O zamana kadar gümrüğe hiç fare gelmemiştir. Mevzuatta fareden ne kadar vergi alınacağı yazmıyordu.

Çözüm arayışları Doktor hastaneye döner. Baştabibe durumu bildirir. Ama kimsenin elinden bir şey gelmez. Araya tatil de girer. Sonrasında gümrükçüler toplantı yapıp çare bulmaya çalışır. Onlarda fareleri vermek istiyordur ama çözüm bulamıyorlardır. Birisi fareleri salmalarını, doktorların da onları yakalamalarını söyler. Müdür karşı çıkar. Gümrüğe girip kayıt altına alındıkları için farelerden onlar sorumludur. Birisi koyundan ne kadar gümrük bedeli alınıyorsa koyunun ağırlığı ile fareyi kıyaslayıp ona göre vergi koyabileceklerini söyler. Müdür buna da karşı çıkar. Ağırlığa göre vergi belirlenmiyordu.

Karara itiraz En sonunda karar çıkar. Gümrük tarifesindeki bir maddede aslan, kaplan, fil ve saire hayvanlardan beş altın gümrük resmi alınır maddesi vardır. Bu maddedeki vesaire ye fareden dahil edilebilir diye düşünürler. Doktorlar buna karşı çıkar. Böyle bir para ödeyecek olsalar fare yerine fil getireceklerini söylerler.

Fareler ölür İtiraz nazır paşaya kadar gider. Paşa olaya el atar. Farelerin hediye olması ve tıbbi ilim için kullanılacak olması sebebiyle farelerin doktorlara hemen teslim edilmesi emrini verirler. Doktorlar sevinçle fareleri almaya giderler ama on dört fare de iki hafta önce ölmüştür. Kokudan kimse kafesin yanına yaklaşmıyordu. Kobay denilen beyaz farelerin ülkeye ilk girişi böyle olmuştu.

Temalar

Bürokratik karmaşa Abartılı unsurların ve olayların yer aldığı öyküde bürokrasideki karmaşaya dikkat çekilmiştir. Bürokratik işleyiş, sistemi kolaylaştırmak ve düzene hizmet etmek için varken tam tersine bir süreç yaşanmaktadır. Sistem bireylerin işlerini zorlaştırmakta ve engellemektedir. Eleştiri bürokratik düzenin işlevsizliği ve karmaşaya yol açması üzerinedir.

KİM O?

Öykü

Mr. Herper'in daveti Yazar iki çeşit insan olduğunu, ikisine de çok sinir olduğunu söyler. Birisi başka milletleri sürekli övüp kendi milletini aşağılayanlardır. Diğeri ise dünyada ne olmuşsa kendisi yapmış gibi anlatan, sürekli öven kişilerdir. Adam kendisinin böyle olmadığını belirtmek ve olayı anlatmaktan önce bunun anlatını çizmek ister. İki arkadaş Mr. Herper adındaki Amerikalı arkadaşlarının evine çağırılmıştır. Mr. Herper evini arkadaşına tarif ederken çeşmenin karşısındaki ev diye tarif etmiştir. Evin bulunduğu adrese giderler. Hava kararmıştır. Evlerin numarasını göremiyorlardır. Bulunduğu yerde çeşmenin karşısında görünen beş, altı ev vardır.

Yanlış eve gidilir Birisinin kapısını çalar. Kapıyı yabancı bir kadın açar. Çok genç ve güzel değildir ama kadın gülümseyince birden güzelleşmiştir. Mr. Herper için geldiklerini söyleyince yanlış ev olduğunu, on sekiz numarada oturduğunu söyleyip evi işaret eder. Karanlıkta kalmamaları için dış kapının ışığını da açar. Adamlar kadından etkilenmişlerdir.

Kadın onları tersler Gösterilen yere doğru giderler. Ama yine hangi ev olduğuna emin olamazlar. O arada arkadaşının ayağı bir tenekeye girer ve düşer. Yardıma giden adam çamura düşer. İkisi bayağı hırpalanır ve söylenirler. Kapıyı çalarlar. Birisi kim o diye seslenir. Seslenen kadına cevap verirler ama kadın bir türlü duymuyor, sürekli "Kim o?" diye derinlerden bağıırıyordu. Birbirlerini görmeden bağıra bağıra konuşmaya başlarlar. Adam Mr. Herper'i aradıklarını söyler. Öyle birini tanımadığını söyleyip tersler. Oranın Müslüman evi olduğunu söyler.

Başlarına gelen aksilikler Adam ve arkadaşı aynı yerde dört evin daha kapısını çalar. Kimisi yabancıdır kimisi yerlidir. Yabancılar hep kibar davranıyor, yardımcı olmaya çalışıyor, evi tarif ediyordu. Yerliler ise kaba davranıyor, tersliyordu. Hatta girdiği bir bahçede kafalarından aşağı su dökülür. Birisi görmeden bulaşık duruladığı suyu dökmüştür. En son Mr. Herper'in evini bulurlar. Suyu döken kişi alt katında oturduğunu söyler. Bir kadın kapıyı açar. Mr. Herper'i sorarlar. İçeride olduğunu söyler. Davetine gelemeyeceklerini iletmesini rica ederler. Perişan olmuşlardır.

Temalar

Kültür/Toplumsal eleştiri Türk toplumu ile yabancı toplumların yapısını karşılaştıran bu öyküde mizahi unsurlarla toplumsal eleştiriler yer almaktadır. Karanlıkta bir türlü davetli oldukları evi bulamayan iki arkadaş, yabancı ev sahipleri tarafından nezaketle karşılanırlar yabancıların yardımsever oldukları görülmektedir. Fakat yerli halk sert, kaba ve ilgisiz davranmaktadır. Yerli ve yabancı kültür arasındaki davranış farklılıkları ironi ile anlatılmaktadır. Farklı kültürler farklı tutumlara yol açmaktadır.

NÜFUS KAĞITLARI ESKİYENLER

Öykü

Adamın arkadaşının şikayetleri Adam elli yaşındadır. Ama çocuklar bile ona ağabey diyorlardır. Yaşlılarına ise amca, babalık, beybaba diye sesleniyorlardır. Bu adamın hoşuna gidiyor, gönlünün ve bakışının genç olduğunu düşündürüyordu. Eski sınıf arkadaşı bir gün ona gelir. Gelir gelmez söylenmeye başlar. Eskiden ikinci katta oturduklarını, şimdi neden üçüncü kata taşındıklarını sorar. Halbuki aynı evde oturuyorlardır. Adam aynı evde oturduklarına arkadaşını ikna edemez. Arkadaşı belediyeye de söylenir. Eskiden yokuşun olmadığını, şimdi yokuşun iyice dikleştiğini söyler. Adam tam tersi belediyenin yolu dümdüz yaptığını, eskiden yokuş olduğunu belirtir. Yine arkadaşını ikna olmaz.

Arkadaşlar toplanır İkisi birlikte yakınlarda oturan diğer arkadaşlarının evine giderler. Eski sınıf arkadaşlarından biri de onunladır. Dört arkadaş oturup sohbet ederler. Adamın arkadaşları sürekli söyleniyorlardır. Eskiden evlerin önündeki çayırılığın büyük olduğunu şimdi küçüldüğünü, Süleymaniye Camii'nin avlusunun eskiden büyük olduğunu, daralttıklarını, boğazın eskiden geniş olduğunu şimdi

daraldığını, eski atların büyük olduğunu şimdi eşek gibi olduğunu söylüyorlar ve adamın itirazlarına ve alaylarına rağmen kendi bildiklerinden dönmüyorlardı.

Adam konuşmalardan sıkılır Konuşma dönüp dolaşıp gençlere gelir. Arkadaşının en küçük oğlu lisededir. Sınıfta kalmıştır. Ona söyleniyordur. Adam, onun lisede her sınıfı tekrar ettiğini hatırlatır. Arkadaşı ise kendisinin zamanında okumanın zor olduğunu söyler. Sonra gençlerde ahlak olmadığına söylenirler. Adam, evli bir kadının evindeyken kocasının onu yakaladığını anlatır. Arkadaşı yine de şimdikilerin usul bilmediğini, kendilerinin usulünce yaptığını iddia eder. Adam artık arkadaşlarının konuşmalarından sıkılır. Bahane uydurup kalkar. Şimdi ona ağabey diğerlerine neden amca dediklerini anlıyordur. Kendisi de nüfus cüzdanında aynı yaştadır ama içinin gençliğinin dışına vurduğunu düşünür.

Amcaya ziyaret Eve doğru geçerken amcasının evinin önünden geçiyordur. Onu ne zamandır görmediğini düşünür ve uğramaya karar verir. Amcası daha o çocukken yorulmuş diyecek olsa, yengesi sanki kırk yaşında gibi söylenme diyor. Kırk yaşına gelince öksürecek olsa, elli yaşına gelmiş gibi öksürme diyor. Elli yaşında ağrısından konuşacak olsa, altmış yaşındaki ihtiyarlar gibi davranma diyor. Şu an amcası sekseklerindedir. Evlerine gider. Yengesi onu sıcak karşılar. Amcasının halini hatırlar. Çabucak yorulup, yürüyemediğinden bahsedince yengesi çıkışır. Sanki doksan yaşındaymış gibi davranmamasını söyler.

Adamın düşünceleri Adam oradan da hemen çıkar. Nüfus kâğıdı eskimiş insanlardan sıkıldığını aklından geçirir. Yolda giderken düşünür. İnsanlar bizim zamanımızda diye cümleye başlıyor, eskiyi övüyor ve şimdiki küçümsüyorsa, kendi yaptıklarını unutup şimdiki gençlerin ahlakını yeriye o insanların nüfus cüzdanlarının eskidiğini gösteriyordu.

Adamın hayal kırıklığı Otobüs gelir, çeviklikle basamaktan çıkar. Göğsünü kabarta kabarta ilerler. İleride genç ve güzel bir kız görür. Güzele bakmayı çok seviyordur. Kız üniversiteli birine benziyordu. Bir süre sonra bakar ki kız da ona bakıyor. Birbirlerine gülümserler. Adam havaya girer. Az sonra kız gözleri ve elleri ile bir şeyler anlatmaya çalışır ama adam ne demek istediğini anlamaz. Onu yanına çağırdığını düşünür ve gider. Kız ona amca diye seslenip yer vermek ister. Adam şaşkınlık yaşar. Kız duymadığını düşünüp kulağına yüksek sesle tekrarlar. Adam gerek olmadığını söylese de kızın için rahat etmez. O yaşta biri ayakta dururken içinin rahat etmeyeceğini söyler. Adam hayal kırıklığına uğrar. Hemen ilk durakta otobüsten iner.

Adamdaki değişim Evlerine çıkarken yokuşta birbirleri ile flörtlersen bir çift görür. Kimse de ahlak kalmadığından yakını. Evine ulaştığında merdivenleri çıkmak zor gelir. Artık düz ayak bir eve çıkmanın zamanı geldi diye düşünür. Koltuğa uzanınca yorulduğundan şikâyet eder. Karısı, sanki altmış yaşında ihtiyar gibi inleyip durmamasını söyler. Adam kendi zamanlarındaki altmışların olmadığı, terbiye ve ahlak kalmadığı, toplumun bozulduğu konusunda söylenir.

Temalar

Kuşak çatışması/Toplumsal algı Kendisine abi, amca gibi seslenmelerin de etkisi ile adam kendini yaşından çok daha genç hissediyordu. Fakat otobüste hoşuna giden genç kızın kendisini yaşlı gördüğü için yer vermesinden sonra algısında değişim olur. O andan itibaren eleştirdiği yaşlılar gibi düşünmeye ve hissetmeye başlamıştır. Toplumsal algının bireyin kendisine olan bakışını ve hislerini etkilediği görülmektedir. Bu bazen birey ve toplum arasında bir çatışma yaratmaktadır. Ayrıca kuşakların birbirini anlamakta zorlandığı, yaşlılığın fiziksel olduğu kadar zihinsel de bir tutum olduğu görülmektedir.

NAYLON MİLYONER

Öykü

Muhasebecinin bildikleri Adam, Hıdır'ı anlatır. Dünya aptallık yarışması yapılsa birinci olacağını söyler. Ama nasıl milyoner olduğu konusu başkadır. Onu anlatmak için önce Hacı Mümtaz Bey ve Müsü Levi'den bahsetmelidir. Hacı Mümtaz Bey toptan kumaşçılık yapan, zengin, çok cimri biridir. Adam da onun muhasebecisidir. Müsü Levi ise kurnaz bir Yahudi'dir. Müsü Levi'nin, Hacı Mümtaz Bey ile ortak olmasına piyasada herkes çok şaşırmıştır ama muhasebeci işin iç yüzünü bildiğinden şaşırmamıştır.

Hacı Mümtaz'ın pazarlığı Hacı Mümtaz'ın rutini aynıdır. Her gün lokanta da yemeğini yiyor ama tatlısını dükkânında yiyordur. Çünkü satıcıdan meyve almak daha ucuza geliyordu. Her gün bir meyve yemektir. O gün de satıcıdan portakal almak ister. En sulu ve irisini seçer. Satıcı kırk kuruşa sattığını söyler ama o otuz kuruşa almak için pazarlık eder. Uzun süren pazarlık sonucu zaten portakalın tanesini otuz kuruşa alan satıcıdan portakalı alır. Onun bu pazarlığını o gün Müsü Levi izliyordur. Dikkatini çekmiştir. Portakaldan ona da ikram eder. Müsü Levi çok parası varken fakir bir satıcıya neden az para verdiğini sorar. Hacı Mümtaz alışkanlığını kaybetmemek için yaptığını, zaten eksik verdiği parayı dilenciye vereceğini ama pazarlıksız bir şey alırsa içine sinmediğini söyler. Muhasebeci, Müsü Levi'nin o gün ortak olmaya karar verdiğini düşünüyordur.

Fabrika arayışları İki bir dokuma fabrikası açmak için ortak olmaya anlaşırlar. Sonradan anlar ki Hacı Mümtaz'ın bakanlıkta üst mevkilerinde tanıdıkları vardır. İstedikleri kadar tahsis iplik alma müsaadesi koparabiliyordu. İki önce ucuz bir fabrika ararlar. Aradıkları fabrika hem ucuz olmalıydı hem kirayı para ile de bono ile almayı kabul etmelidir. Onlar için iki duvarı, çatısı olsun yetecektir. Hacı Mümtaz, muhasebecisine ufak bir zamla fabrikada da çalıştırmaya başlamıştır.

Yeni kurulan fabrika Uzun aramalar sonucu Kösele Fabrikası'nı kiralarlar. Ama harap biçimdedir. Muhasebeci, makineler gelecek diye beklerken birkaç demir parça gelir ve onlar üst üste koyulur, bir şeye benzetilmeye çalışılır. Ama hiçbir zaman çalıştırılmaz. Sonradan anlar ki fabrika hiç iplik üretmeyecek naylon bir fabrikadır. Kayıtlarda fabrikaya bir sürü iplik giriyor ve çıkış yapıyordu. Fabrika kar da yapıyordu. Hatta kayıtlarda görünmediğinden daha çok karı vardır. Çok para kazanıyorlardı.

Fabrikada çalışanlar Ayak işleri için birini almak isterler. Ama çok salak olmasını, okuma ve yazma bile bilmemesini isterler. Başvuruların altıncı gününde Hıdır gelir. Adını bile sorup cevap almaları dakikalar sürüyordu. Doğru dürüst anlamıyordu. Çok da sakardır. Fabrikada sürekli düşüp her yeri birbirine katıyordu. Hıdır müdür olarak gösterilir. Az bir para verilir. Bütün gün fabrikada orayı burayı dağıtıp duruyordu. Çalışmayan ama kazanan fabrikaların işçileri de vardır. Düzenli paraları ödeniyor, bordroları tutuluyordu. Hiç çalışmadıkları veya fabrikanın bahçesinde falan çalıştıkları için çok az para alıyorlardı.

Fabrikanın kapanma sebebi Fabrikanın üç yıllık kazancı iki ortak içinde dörder milyondur. Tabii bu defterde görünendir. Müsü Levi artık fabrikayı kapatmaları gerektiğini, yoksa işlerin sarpa saracağını söyler. Hacı Mümtaz bu kadar para kazanırken istemez ama ikna olur.

Hıdır zengin olur Aptal Hıdır ise fabrikanın kapanacağı gün gelir ve yüz bin ister. Yüz bin diyor başka bir şey demiyordu. Ne kızmaktan ne yalvarmaktan ne çekten anlıyordu. Sonunda pes ederler. Eline doksan bin sayarlar. Saymayı bilmediğinden on bin eksik aldığını fark etmez ama paraları alır gider. Fabrika kapanır. Muhasebeci yine Mümtaz Bey ile çalışır. Hıdır ise zengin olmuştur. Hala aptaldır ama akıllı insanlar onun için çalışıp parasını çoğaltıyordu. Adını da mahkeme kararı ile değiştirmiş Rıza yaptırmıştır. Artık Rıza Bey diyorlardır. Ama piyasada Naylon Rıza diye biliniyordu.

Tema

Yozlaşma/Adaletsizlik Akıl ve emek yerine sömürü ve sahtekarlığın kazanç getirdiği sistem eleştirilmektedir. Fabrikadaki hayali sistem, bakanlıktaki tanıdıkla işlerin yürütülmesi sistemdeki bozukluğu ve bürokratik düzendeki adaletsizliği göstermektedir. Adaletsiz kazanç ve kurnazlık değer görmektedir.

PUNÇ NASIL YAPILIR

Öykü

Sarı Çizmeli Hakkında Adam, Sarı Çizmeli Memet Efendi'yi tanıyor musunuz diye sorar. Adının çok duyulduğunu ama kimsenin tanımadığını söyler. İleri gelenlerinde tanımadığını, tanışalardı sık sık ona akıl danışacaklarını söyler. Sarı Çizmeli ailenin Türkiye'nin en köylü ailesi olduğunu, Anadolu'ya yerleşen ilk ailelerden olduğunu söyler. Ne köylüdür ne kentlidir diye ekler. Bilge kasabalılardır. Bildiğini doğrudan açık açık söylemediklerini, kızım sana söylüyorum gelimim sen anla atasözündeki gibi bir anlatımları olduğunu belirtir. Açık saçık konuşmaları vardır ama bu müstehcenlik olarak değil anlatacaklarını daha iyi anlatma amacıyla yararlı şekildedir.

Adamın kafa karışıklıkları Kendisinin ne zaman kafası karışsa, başı sıkışsa Sarı Çizmeli'ye gitmektedir. Ona durumu anlatmakta, ne düşünüyorsun diye sormaktadır. Sarı Çizmeli her zaman ben

o işlerden anlamam demek ama ona bir hikâye anlatarak demek istediğini dolaylı yoldan anlatmaktadır. Mesela bir kez anlam veremediği işlere karışınca ne yapması gerektiğini sormuştur. Ben bilmem deyip bir hikâye anlatmıştır.

Sarı Çizmeli Memet'in hikayeleri Onların köyünde bir delikanlının bir kayanın tepesine çıkıp ağladığını, onu görenlerin ne var diye sorduğunu söylemiştir. Delikanlı, anasının çok yaşlandığını, hiçbir işe yaramadığını, onun bir an önce ölmesini istediğini söylemiştir. Böylece babası taze gelin alacak, taze gelin ikisinin de her işine koşturacaktır. Günler geçince yine aynı genç bir kaya tepesine ağlıyorken ona yine ne olduğunu sormuştur. Anasının ölmesini beklerken babasının öldüğünü, annesinin bir delikanlı ile evlendiğini ve delikanlının her işi anasını ve onu koşturduğunu söylemiştir.

Punç hikayesi Bir gün yine Sarı Çizmeli'ye gitmiştir. Yapılan reformlara aklının ermediğini, ne düşündüğünü sormuştur. Ben bilmem diye cevaplamıştır. Ona bir hikâye anlatmıştır. Hikâyede bir köylü, kentteki tanıdığının yanına gitmiştir. Kentli ona bir içecek ikram etmiş, köylü de tadını çok sevmiştir. Ne olduğunu sorunca Punç olduğunu öğrenmiştir. Tarifini istemiştir. Kentli çaya kanyak karıştırıp limon sıkmasını söylemiştir. Başka bir gün köylü tekrar kentli arkadaşına gelmiştir. Kentli, punç yapıp yapmadığını sormuştur. Yaptığını ama tadının çok kötü olduğunu söylemiştir. Nasıl yaptığını sorunca anlatmıştır. Eve gidince karısından çay istemiştir. Çayın bittiğini kahve olduğunu söyleyince ikisi de aynıdır deyip kahve almıştır. İçine kanyak istemiştir. Kanyak olmadığını, şarap olduğunu öğrenince şarap da benzer diye düşünmüştür. En sonunda da limon yerine evde sirke olduğundan sirke eklemiştir. Adam, Sarı Çizmeli'ye sağlıcakla kal deyip yanından ayrılmıştır. Yine gerekirse danışmak için ona gidecektir. Adam, ileri gelenlerden kimsenin Sarı Çizmeli'yi tanımamasını talihsizlik olarak görmektedir.

Temalar

Karmaşa/Reform Yazar sembolik bir anlatımla anlatmak istediği konuda hem sansür uygulamış hem de anlatıma mizahi unsurlar katmıştır. Otoriteye ve düzene eleştirisini doğrudan yapmak yerine dolaylı anlatımlar tercih etmiştir. Otoritenin uygulamalarına ve toplumun düzenine karşı eleştiriler söz konusudur. Reformların halk ve otorite tarafından yanlış yorumlanmasını, eksik ve yanlış biçimde uygulanmasını eleştirmektedir.

ÇEMBER

Öykü

İşsiz kalan işçi Anlatıcı, aslında bunun bir polis öyküsü olduğunu ama başlangıcının oldukça acıklı olduğunu belirtir. Bir işçi, çalıştığı sac fabrikasından çıkarılan otuz işçi arasındadır. Soğuklar başlamak üzeredir, kızız hastadır ve işsiz kalmıştır. Karısı üç gün önce satın aldıkları yorgani satmasını söyler. Yorgani daha hiç kullanmamışlardır. Üç gün önce 60 liraya aldığı yorgani bir tanıdığa ancak 45 liraya satar. Mecburiyetten düpedüz kazıklandığını düşünür. Çalıştığı zaman 15 lira günlük alıyordur. Yorgani dört günlük parasına almış, üç günlük parasına satmıştır.

Soba fiyatı artar Yorgani alan işçi bu alışverişten 15 lira kardadır. Karısı yağışlar başlamadan bir soba alması için baskı yapar. Soba almaya giden adam sobanın fiyatının 70 lira olduğunu öğrenir. Ama peşin parası yoktur. Fabrikadan on beş günde bir para alıyordur. Bir kısmını verip bir kısmını maaşını alınca vermeyi teklif eder. Satıcı komşu oldukları için kabul eder ama peşin verilmezse sobanın fiyatını 90 lira yapmak zorunda olduğunu söyler. Satıcı sac fiyatlarının arttığını, sacları peşin almaz da kredi ile alırsa daha çok ödediğini anlatır.

Sobacı ürün almaya gider İşçi mecburen razı olur. Düpedüz kazıklandığını düşünür. Tek tesellisi yorgani 15 lira ucuz almış olmaktır. Böylece sadece 5 lira zarardadır. Sobacı sac almak için sac satıcısına gider. Sac fiyatları 30 lira zamlanmıştır. Neden fiyatların zamlandığını sorar. Sac satıcısı eskiden fabrikadan direkt sac aldığını ama artık fabrikanın belirli miktar altında satış yapmadığını, araya toptancılar girdiğini ve fiyatların arttığını söyler. Mecburen alır ama bütün gün bunun düpedüz hırsızlık olduğunu söyleyip durur. Tek tesellisi sabah sattığı sobadan 20 lira fazla almasıdır. Zararı 10 liraya düşüyordur.

Tekrar eden düzen Bu durum bir çember gibi birbirini etkileyip durur. Sac satıcısı toptancıya, toptancı fabrika sahibine, fabrikatör fabrikasını genişletme çalışmaları için yaptığı borçlarını karşılayacak gücü olmadığı için bankaya gider. Hepsi de öncekinden daha fazla para ödemek zorunda

kalır ve düpedüz hırsızlık olduğu konusunda söylenir. Ama hepsi de bir şekilde zararın bir kısmını kendi müşterisinden çıkardığı için teselli bulur.

Hırsız yakalanır Yorganını satan işçi, banka sahibi ile aynı iskelededir. Ama o hırsızlık yapmaya gelmiştir. Kızı hastadır ve başka çaresi kalmamıştır. Kalabalık diye orayı tercih etmiştir. Bankacıyı dergi alırken görmüştür. Cebinden 50 lira çıkarmış, para üstünü cebine koymuştur. Yanında durur, cebinden on lirasını alırken bankacı onu fark eder. Hırsız yakalanır. Bankacı bu düpedüz hırsızlık der. Ama hırsızları yakalayacak polisler eksik olmadığı için bankacı teselli bulur.

Temalar

Toplumsal adaletsizlik/Sömürü Fabrikadaki işlerin düşmesi ile işten çıkarılan işçi ile başlayan döngüde herkes birbirini etkilemektedir. Bu insan zincirinde birbirini etkileyen olaylardan en son etkilenen yine işçi olmaktadır. Olay bir çember gibi insandan insana etkisini sürdürmektedir. Ekonomik sistemdeki adaletsizlik sömürü zinciri gibi sembolize edilmiştir. İnsanlar kendi çıkarlarını korumaktadır. Kendi çıkarını korumak için herkes sistemin meşru kıldığı şekilde adeta hırsızlık yapıyordur. Ama sömürü düzeni yüzünden hırsızlık yapmak zorunda kalan işçi tek suçlu ilan edilmiştir. Toplumsal adaletsizlik, sömürü ve ekonomik eşitsizlik eleştirilmektedir.

İKİ ALTIN ARAYICISI

Öykü

Devlet hazinesi ile ilgili yazı On yıl önce 180 ton olan devlet hazinesindeki altın o gün 16 tona inmiştir. Yazar, gazetede ki köşesinde bundan bahsetmiş, siyasi hırsızların tamtakır bıraktığı devlet hazinesini doldurmanın halk olarak kendilerine düştüğünü yazmıştır. Yazının sonunu ise her yurttaşın evlilik yüzüğünü hazineye bağışlayabileceğini, böylece tanesi 3 gram olan yüzüklerden devlet hazinesine bir anda 15 ton altın girebileceğini belirterek bağlamıştır. Yazısı yayınlanır ama içinde bir tedirginlik vardır. Eksik bir şeyler hisseder. Çevresine yazısı ile ilgili sorular soran biridir. Karısına yazısını nasıl bulduğunu söyler. Karısı iyi der ama geçiştirmiş gibi gelir.

Yazı ile ilgili tedirginlik Yazar bu konu ile ilgili yazılar yazmaya devam eder. Sonraki yazılarının birinde yoksul, işçi olan yurttaşların yüzüklerini bağışlayarak devlet hazinesine katkıda bulunduğunu ama zenginlerin, milyonerlerin bu yardıma katılmadıklarını eleştirir. Karısına yine soruyor, karısı iyi deyip yüzünü buruşturur gibi yapıyor. Adamın içi rahat etmiyor. Çünkü bir şeylerin eksik olduğunu sezinliyor. Bir bulsa eksikliği giderip rahatlayacaktır. Bir bozukluk vardır ama nedir bilmiyordur.

Evde altın aranır Karısı bir gün eksikliği bulur. Yine yazısının nasıl olduğunu sormuştur. Karısı yazısı için “Güzel ama herkese sürekli yüzüklerini devlet hazinesine bağışlamasını söyleyip duruyorsun, birisi çıkıp da sen ne verdin hazineye derse ne diyeceksin?” diye sorar. Adam bu soru ile yazısının aksak yönünü bulmuştur. Ama karısı ile evlilik yüzükleri yoktur. Kuyumcuya gidip yeni yüzük alsa ve hazineye bağışlasa bu sefer de herkes kuyumcudan yüzük almaya kalksa altın fiyatları yükselecektir. Ararlar tararlar ama evde altın olan hiçbir şey bulamazlar. Bağış yapacak parası da yoktur.

Yazarın huzursuz günleri Karısı ile bu konuda konuşup dertleşirken karısı adamın ağzındaki altın dişleri görür. Karısında da altın diş vardır. Adam ve kadın altın dişleri bağışlamak da isteksizdir. Yeniden diş yaptırmak zorunda kalacaklardır. Artık korkularına ağızlarını açarak konuşmuyor, gülmüyorlardır. İş yerindekiler adam felç geçirdi zannediyor, ondan böyle konuşuyor sanıyordur. O günden sonra bu durum kabuslar görmesine de neden olur. Sürekli rüyalarında sen ne verdin diye soruluyordur.

Ödül bağışlanır Bir gün karısı hazineye bağışlayacak altın bulduğunu söyler. Yazarın Uluslararası Mizah Yarışması’nda kazandığı Altın Palmiye ödülü vardır. Ödülü bağışladıktan sonra rahata kavuşurlar. Karısı rahat rahat gülüyor, o da rahat rahat ağzını açarak konuşuyordur. Altın Palmiye onun kırk beş yıllık çalışmasının ödülüdür. Torunları onu hatırlasın, ansın diye miras bırakacaktır ama ödülü kazandığında bağışladığı kadar sevinmemiştir. Şimdi ödülün yerinde ödülün resmi duruyordur. Çocukları, torunları resme bakıp sevinçli babalarını, dedelerini anacaklardır.

Temalar

Adaletsizlik Devlet hazinesinin azalması sistemin yozlaşmış yapısına işaret etmektedir. Yazar bozuk düzeni eleştirmekte ve aynı zamanda bu durumlarda bedel ödeyen ve fedakârlık yapanın halk olduğuna dikkat çekmektedir. Bozuk düzenin bedelini ödeyenin hep halk olması adaletsizliğe sebep olmaktadır.

DOLMUŞTA YER YOK

Öykü

Dolmuş beklerken Altı da idarehaneden çıkmıştır. Tramvay sinirlerini bozuyor, otobüste de mutlaka kavga çıkıyordur. Dolmuşla gitmeye karar verir. Harbiye'ye gidecektir. Çeyrek saat bekler. Bu sırada hayallere dalar. Belediye başkanı olduğunu, yolları genişlettiğini, metro yaptırdığını hayal eder. Bir türlü Harbiye dolmuşu yoktur. Çaresiz Beyazıt'a gidip oradan Harbiye dolmuşu bulmayı ümit eder.

Dolmuş sırasındaki kalabalık Sirkeci dolmuşuna atlar. Dolmuş tıklım tıklımdır. Şoför fazla kişi almıştır. Yolda bir kadın görürler. Şoför yazıktır diyerek almak ister. Kadını kucaklarına alırlar. Adam, şoför ne kadar vicdanlı olduğunu söyleyerek imada bulunur. Sirkeci'ye gelirler. Harbiye dolmuşu yine yoktur. Her yer çok kalabalık, dolmuşlar tıklım tıklımdır. Kimse Harbiye'ye gitmiyordur. Adam, Harbiye Dedikçe şoförler ters ters bakıyordur. Birisi gel işareti yapar. Koşarak gider. Tam binecekken dolmuş hızlanır, yavaşladıkça durup bekler. En sonunda dolmuşu yakalar. İçi doludur, onunla alay etmek için yapmışlardır.

Adamın hayalleri Oradayken Eminönü çarşısından eve bir şeyler almak ister. Kestane ve üzüm alır. Fakat dolmuş beklerken itilip kakılır ve kestaneler dağılır. Birinin itmesi ile yanlış dolmuşa biner. Adam onu müsait yere kadar götürür, parasını da alır. Karaköy'e yürümeye karara verir. Yine kendini belediye başkanı olarak düşünür. Yollar yapmış, köprüler açmış gibi hayaller kurar. Karaköy'e geldiğinde saat dokuzdur. Bir taksim dolmuşuna binebilir. Fakat yokuşta araba bozulur. Taksim'e yürürken yine başkan olduğunun hayallerini kurar. Havai hatlar, tüneller yaptırdığını düşünür.

Karısı adamı tersler Taksim'de de uygun dolmuş bulamayınca yürümeye karar verir. Yolda boş bir dolmuş denk gelir. Onu alır. Boş dolmuş şoförlerinin ne kadar kibar olduğunu düşünür. Eve geldiğinde saat on iki olmak üzeredir. Kapıyı çalar, açan olmaz. Uyumuşlardır. Israrlı çaldıktan sonra karısı kapıyı açar. O saate kadar nerede eğlendiyse oraya dönmesini söyleyip kapıyı yüzüne kapatır. Adam bari üzümle alınsaydın diyecek olur ama üzümün ezilmekten posaları kalmıştır.

Temalar

Karmaşa/Düzensizlik İronik ve abartılı unsurların yer aldığı öyküde işinden saat altı da çıkan adam evine gece yarısı varmaktadır. Evine gitmek için her türlü ulaşım seçeneğini zorlamakta ama aksilikler peşine bırakmamaktadır. Bu durumun sürekli olduğu anlaşılmaktadır. Adamın araç beklerken ve yürürken kurduğu hayaller bile şehrin trafik ve karmaşasına son verecek belediye hizmetleri ile ilgilidir. Yazar, İstanbul'un kalabalık oluşu, trafik sorununu, karmaşasını eleştirmekte ve bireylerin yaşamını nasıl zorlaştırdığını göstermektedir.

SÜPER UKALA

Öykü

Süper ukala ile tanışma Bir arkadaşı ile konuşa konuşa gidiyordur. Adam, yanlarına yaklaşır. Bir şey mi konuşuyorsun diye sorar. Arkadaşı, evet diye yanıtlar. Bey arkadaşınız mı diye sormaya devam eder. Arkadaşı, yine kısa cevap ile yanıtlar. Arkadaşına, her şeyi soruşturan bu adamın kim olduğunu sorar. Süper ukala diye anıldığını, ne iş yaptığını bilmediğini, işinin gücünün herkesi delirtmek olduğunu söyler. Sigara içerken görse, sigara mı içiyorsun diye soruyordur. Doğru düzgün yanıt verebileceği sorular da sormuyordur.

Süper Ukala ile karşılaşma Adamla tanışması böyle olmuştur. Bir gün işe giderken vapura binecektir. O adamın arkasından yaklaşır. Vapura mı biniyorsun diye sorar. Adam onu kızdıracağına, o adamı kızdırmaya karar verir. Ters cevaplar verecektir. Tabuta gidiyorum diye yanıtlar. Vaporda salona geçerken, salona mı oturacaksın diye sorar. Ona sürekli saçma sorular yöneltilir. O da Süper Ukala'yı tersleyen yanıtlar verir. En son bir soru sorduğunda sadece dil çıkarır. O gün ondan kurtulduğuna sevinir.

Süper Ukala’dan kaçış Ertesi gün işe giderken yine adamı görür. Evden mi çıktın, işe mi gidiyorsun sorularını “Hı hı” diye geçirir. Saate bakarken adam da bakar, “Saat sekiz buçuk mu?” diye sorar. Adamı tersler. Gördüğü halde niye sorduğu konusunda azarlar. Adamdan kurtulmak için tek kişilik yer kalmış dolmuşa atlar. Hala ona saçma sorular sorma peşindedir.

Cezaevi çıkışı İşe gider. İki saat geçmiştir. Adam oraya da gelmiştir. “Ne o yazı mı yazıyorsun?” diye sorup başını uzatır. Artık dayanamaz ve eline ne geçerse adama fırlatır. Üç ay geçmiştir. Cezaevinden çıkıyordur. Çıktığı gibi sargılar içinde bir adam yanına sokulur. “Ne o hapisaneden mi çıkıyorsun?” diye sorar.

Temalar

Çaresizlik/Düzen Absürt bir düzen karşısında bireyin çaresizliği ve öfkesi sembolik bir anlatımla ortaya koyulmaktadır. Adam sürekli sorgulanmaktan, anlamsız şekilde rahatsız edilmekten kurtulmaya çalışmakta ama çabaları sonuç vermemektedir. Sonunda öfkesine yenilerek şiddete başvurur ve tutuklanır. Çıktığında ise değişen bir şey yoktur. Bireyin onu kuşatana rahatsız edici düzen içinde çaresizliği abartılı ve mizahi bir şekilde eleştirilmektedir.

ORTA ANADOLU ÜNİVERSİTESİNDE HUKUK DERSİ

Öykü

Hakkı Haklar’ın profesör yapılışı Yazar, domates buhranının faydası olduğunu söyler. Herkes domates, patlıcan, biber derdine düşmüş Karadeniz Üniversitesi, batı Üniversitesi, Doğu Üniversitesi hüyalarından vazgeçmiştir. Şimdi hayali Orta Anadolu Üniversitesi’nde Hukuk Fakültesi’nden bir ders dinleyeceklerini söyler. Bu dersi anlatan kişi Hakkı Haklar adında uzun yıllar İstanbul’da avukat katipliği, evrak takipçiliği, dava vekilliği yapmıştır. Bu üniversitenin Hukuk Fakültesi için aranıp taranıp hiçbir profesör bulunamayınca Hakkı Haklar bu fakülteye profesör yapılmıştır. Tecrübe ve bilgisine güvenerek kendisi bu konuda profesör tayin edilmiştir.

Dersin işlenişi Hakkı Haklar şiveli bir konuşmaya sahiptir. Konuşma üslubu kırsal ve gündelik hayatta yapılan konuşmalar tarzındadır. “Hugunun çışitleri, beri bah, nörüyon orda, Gatolik gavurları, Sogırat” konuşmasında geçen bazı söylemlerdir. O dersi anlatırken gülenlere kızıyor, kendince tehdit ediyordur. Hukuk tarihinden, çeşitlerinden kendi tarzında bahsettikten sonra kendi ülkelerindeki hukuka gelir. Kendi ülkesinde hukukun herkesin kendi hakkına razı gelmesi olduğunu söyler. Hukukun en medenisinin kendi ülkelerinde olduğunu söyler. Medeniyet dairesinde küçük su dökeceği geldiyse, duvarda buraya işeyen eşektir yazıyorsa, az ileri işlemeleri gerektiğini söyler. Medeniyetin bu olduğunu belirtir. Tükürmenin yasak olduğu yerlerde arkalarını dönüp çaktırmadan yapmalarını anlatır. Medeniyet dairesi budur diye son noktayı koyar. En son kapanışı “Şincik size mola viriyom. Cuvara içecekler, su tökecekler hür ve serbestliğinen güle güle çıhsınlar. Sağlıcağlan kalın ağalar” diyerek yapar ve dersini bitirir.

Temalar

Yozlaşma Üniversitedeki akademisyen ihtiyacını karşılamak için yetkinlik durumunu göz ardı ederek profesör yapılan Hakkı Haklar’ın dersi mizahi ve abartılı öğelerle anlatılmaktadır. Sistemdeki, kurumlardaki yozlaşmanın ve yetersizliğin anlatıldığı öyküde hukuk, liyakat, eğitim, adalet gibi kavramların da içlerinin boşaltıldığı görülmektedir. Yazar eğitim sistemini, kurumlardaki işleyişin yetersizliğini ve bozuk düzeni eleştirmektedir.

ORTA ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SANAT TARİHİ DERSİ

Öykü

Sanat tarihi profesörlüğü verilen kişi Yazar, domates ve çay gibi politikalara dokunmak tehlikeli olduğundan üniversite politikalarından bahsetmeyi daha ucuz bulmuştur. Bu yüzden Orta Anadolu Üniversitesi sanat tarihi kürsüsüne, arayıp taranıp bulunun ve profesörlük verilen kişiden bahseder ve dersinin içeriğine ve anlatış şekline yer verir. Dersi veren Profesör Hıdır’dır.

Hıdır’ın ders anlatışı Hıdır, şiveli konuşmaktadır. Farklı bir anlatım tarzı söz konusudur. Konuya hâkim olmadığı ve kendi dünyasından sanat tarihini değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Sanatın çıkışından

bahsederken Cenevizlilerden bahseder. Rönesans'ı icat ettiklerinden ve Rönesans'la resim ve heykel sanatının geliştiğini söyler. O dönem ne kadar ressam varsa cıvıl karılar, Hz. İsa'nın çarmıha gerilişi ile ilgili resimler yaptığını anlatır.

Ülkedeki sanat tarihi hakkında Sanatın gelişimine değinirken en son kendi ülkelerinde sanatın gelişiminden bahseder. Bizde Rönesans'ın Deli İbrahim ile başlayıp gittiğini ama Cumhuriyet döneminde onu saymayıp baştan yaptıklarını, her yeri heykelle donattıklarını söyler. "Sonra demirgırası devrü geldi. Onlarda esgüsünü saymadılar. Yeniden irenüsans yaptılar. Şimcik memlekette irenüsans zenehatinden geçilmiyor. Fare delüğünde bilem açulan pangalar irenüsans zeneheti." diye anlatarak dersi bitirir.

Temalar

Yozlaşma/Baskı Yazar, ülkedeki ekonomik ve tarımsal sorunlardan bahsetmeyi kendisi için sakıncalı bulduğundan eğitim sistemindeki sorunlardan bahsetmeyi tercih ettiğini belirtmiştir. Bu durum otoritenin baskısını göstermektedir. Bireylerin kendisini ifade etmeleri, eleştiri ve sorgulama yapmaları için gereken ortamın olmayışı eleştirilmektedir. Ayrıca üniversitede akademisyen ihtiyacının yetkinlik durumu göz ardı edilerek gelişigüzel karşılanması eğitim sistemine ve sistemdeki yozlaşmaya işaret etmektedir. Yazar sembolik bir anlatımla eğitim sistemindeki sorunlara ve kurumlardaki işleyişin yetersizliğine değinmektedir.

İLMİ BALIK AVCILIĞI

Öykü

İlmi balıkçılık hakkında Et ve Balık Kurumu İlmi Araştırmalar Kısmı, balıkçılara ilmi şekilde balık avcılığı hakkında konferanslar vermektedir. Aynı zaman da av haritaları da dağıtmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hidrobiyoloji Enstitüsü profesörü, salonu dolduran balıkçılara ilmi şekilde balık avcılığı hakkında konuşma yapmaktadır.

Profesörün sözü kesilir Profesör konuşmaya başlar ama sözü sürekli balıkçılar tarafından kesilir. Balıkçılardan birisi ilimin önemli olduğunu bildiklerini ve önemsediklerini ama ilmi balıkçılığın avcılığa nasıl bir katısı olduğunu anlamadığını sorar. Profesör lafı biraz da dolandırarak, uzatarak cevap vermeye çalışır fakat tam olarak net bir şey söyleyemez. O sırada yine sözü kesilir. Söylediğinin anlaşıldığını, ilimin elbette önemli olduğunu ama ilmi bir şekilde avlanırlarsa ne olacağını sorarlar. Profesör, önemli bir noktaya değindiniz diyerek cümleye devam ederken yine sözü kesilir. Balıkçılar daha çok mu balık avlayacaklarını, onlara para kazandırıp kazandırmayacağını, işin sonunda onların avantajına bir durum olup olmadığını sürekli sordukları sorularla anlamaya çalışırlar. Fazla balık çıkması da işlerine gelmiyordur. Balık az çıkınca daha pahalı satıyorlardır. Çok çıkınca denize balık döktükleri oluyordur.

Balıkçılar paraya odaklanır Profesör bir türlü net bir şey söyleyemez. Balık avına çıkmadan önce balıkların cinslerini, yerlerini, miktarlarını gösteren haritalardan bahseder. Balıkçılardan bazıları bunu faydalı bulur ama bazıları zaten bilmedikleri sularda avlanmadıklarını, bulundukları yerleri de bildiklerini söyler. Profesör koordinatlardan ve öneminden bahsettikçe onlar konuyu sürekli maddi kazanca bağlamaya çalışır. En sonunda profesöre anlattıklarının önemli olduğunu ama sonunda para ile ilgili kısma gelmesini söyler. Profesör önemli bir noktaya değindiğini söyleyerek bu konuya haftaya değineceğini belirterek konferansı bitirir.

Temalar

Çatışma/Çıkarıcılık Balıkçılar ve profesör arasındaki konuşmalar bilimsel bilgi ve ekonomik çıkar arasındaki çatışmayı göstermektedir. Balıkçılar verilen her bilgide maddi kazanç ile ilgilenirken, profesör bilimsel gerçeklere odaklanmaktadır. Bilginin pratik hayattan kopuk olması mizahi bir dille eleştirilmektedir. Ekonomik çıkarlar insanların düşünce ve davranışlarında belirleyicidir. Bilim ise toplumun gerçek ihtiyaçlarından uzak teorik bilgi ile sınırlı kalmıştır.

BAHAR BAYRAMINDA GEZİNTİ

Öykü

Komşu aileler hakkında Heptenoğlu ve Pekiner ailesi komşudur. Yeni tanıştıkları için kavga edip darılmaya vakitleri olmadığı belirtilmektedir. Pekinerler dört kişidir. Baba Murat, karısı Leman, kaynanası Zehranım, kızı Nurgün. Heptenoğulları üç kişidir. Hüsiin efendi, karısı Meryem, oğulları Metin. Hüsiin Efendi yapı ustasıdır. Murat Bey ise küçük bir memurdur. Hüsiin Efendi'nin konuşması şivelidir. Murat Bey ise daha düzgün bir Türkçe ile konuşmaktadır.

Bayram gezmesi İki aile birlikte bahar bayramında eğlenmek için Gülhane Parkı'na giderler. Her yer çok kalabalıktır. Hava sıcaktır. Metin acıkmasını diye evde güzel kahvaltı yapıp çıkmışlardır. Fakat Metin sürekli bir şeyler istiyordur. Önce Hüsiin Efendi, oğlu ayran istedi diye herkesi meşhur pastaneye götürür. Birer poğaça yerler. Sonra Murat Bey ısmarlama sırası onda diye düşünerek herkese gazoz ısmarlar. Zehranım gazoz sıcak diyerek içerken söylenir. Hüsiin Efendi şerbetçiden ona şerbet almayı teklif eder. Şerbetçinin de buzları erimiştir. Nurgün Koka Kola ister. Hüsiin Efendi anlamayınca gazozun başka türlü, Amerikan içkisi diye anlatırlar. Hepsini bir şeyler içerler.

Deveye binme etkinliği Metin az sonra yine acıktığı için annesinin eteklerini çekiştirir. Annesi kızar. Hüsiin Efendi ise çocuğa hak verir. Hepsini belediyenin köftecisinin otururlar. Kibarlık olsun diye en az yine Nurgün iki porsiyon yemiştir. Tıka basa doyarlar. Metin sonra da deveye binmek ister. Zehranım şişman olduğu için deveye yazık diyerek reddeder ama aslında binemeyeceğini biliyordur. Diğerleri de denemek ister ve hepsi deveye biner. Ama deveye binince Metin tuvaletinin geldiğini söyler. Deve hareket ettikçe, hepsi de çok yediği için bağırsakları hareketlenir. Gruptakilerin yarısı deveden hemen inmeyi isterken, bir kısmı paraya yazık olacağını, sürenin dolmasını beklemek isterler. Metin ise o sırada tuvaletini tutamaz. Devenin üstüne kakasını yapar.

Murat Bey kaybolur Murat Bey sıkışır, parkın orada tuvalet aramaya gider. Kalabalıkta bir türlü bulamaz. O sırada Murat Bey'i de kaybederler. Zehranım da bıraktıkları yerde değildir. Leman Hanım panikler. Kadının yanında para da olmadığını söyler. Metin yine acıkır. Hep birlikte yine yemek yerler. Metin uçan salıncaklara binmek ister. Nurgün de isteklidir. Hep birlikte salıncaklara binerler. Leman Hanım uzaktan kocasını görür ama salıncaktan inemez. Yanında da bir kadın vardır. Leman Hanım söylenir. Salıncaktan inince kocasını yine kaybeder.

Hüsiin Efendi'nin başı belaya girer Metin çarpışan arabalara binmek ister. Bu sefer hepsi ayrı ayrı binerler. Çarpışan arabadan inerken Metin kaybolur. Annesi onu aramaya başlar. Herkes bir yana dağılınca kala Hüsiin efendi ve Nurgün kalır. Hüsiin Efendi birbirlerini kaybetmemeleri için Nurgün'e birbirlerine yakın durmalarını söyler. Kalabalıkta konuşarak giderken yanında Nurgün yerine başka kadın gelir. Hüsiin Efendi yanlışlıkla onun koluna girer. Kadın, sapık var diye bağırır. Hüsiin Efendi derdini anlatmaya çalışır. Polisler Hüsiin Efendi'yi götürmeye çalışırken birden ellerinden kurtulur. Parkın dışına doğru kaçarken polis onun yerine başka birini tutmuştur. Bu sırada parkın hoparlörden spikerin sesi duyulur. Metin adında on bir yaşında çocuğun babası kaybolmuştur duyurusu yapılmaktadır. Metin danışma bürosunda babasını bekliyordur.

Temalar

Karmaşa/Toplumsal düzensizlik Sıradan bir bayram gezintisi karmaşık ve absürt bir hal almaktadır. Yazar bu öyküde şehir yaşamındaki kalabalığın ve şehir yaşamının yarattığı karmaşayı, toplumun tüketim alışkanlıklarını, toplumsal düzensizliği eleştirmektedir. Çocuğun sürekli bir şeyler tutturması, sürekli yemek yenmesi, aktivite yapılması, kaybolmalar, dikkatsizlikler şehir yaşamının karmaşasını yansıtmaktadır.

PAPELASYON

Öykü

Gazetede ki haber Adam gazete okuyordur. Bir yazarın basılan kumarhanede basıldığını yazıyordu. Yazar, polisleri yeni romanı için gözlem yapmaya geldiğini söylemiş ve onları ikna etmek istemiştir. Adam gazetede ki haberi okurken arkadaşı Yusuf gelir. Bir enayi bulduklarını, papelasyonla adamı nasıl kazıklayacaklarını göstermek istiyordur.

Yusuf'un planı Yusuf, adamı Beyoğlu'nun arka sokaklarından birine götürür. Onu bir odaya sokar. Burada Yusuf'un iki arkadaşı daha vardır. Adam, Yusuf'un arkadaşlarına bu numarayı her gün gazetelerin yazdığını, artık kimsenin yutacağını sanmadığını söyler. Arkadaşı ise o numarayı yutmayan kimsenin olamayacağına inanıyordu.

Zengin taşralı Az sonra kapı çalar. Açıkğöz, giyinişinden ve konuşmasından taşralı zengin bir köylü olduğu anlaşılan biri içeri girer. Onara selam verir. İnanmadığını ama yakından görmek için geldiğini söyler. Yusuf'un arkadaşı, kendisinin de inanmadığını bir kere görmekten zarar çıkmayacağını belirtir. Açıkğöz, birçok kez dolandırılmıştır. Bu konuda canı yandığından inanmayacağını, artık kanmayacağını söylüyordur.

Dolandırılma anıları Eskiden kandırılma olaylarından birkaçını anlatır. Birinde üç kişi bir harita bulmuş ve hazine peşine düşmüşlerdir. Kasabanın yabancıları olduklarından hazineye ulaşamadıklarını söyleyip Açıkğöz'den yardım istemişlerdir. Gerçekten hazineyi bulmuşlar, içinden yedi tane Meryem Ana heykeli çıkarmışlardır. Altın rengindedir. Sayı yedi olduğundan eşit paylaşamamışlardır. Gerçek altın mı anlamak için kuyumcuya gitmişler ama heykeli çıkarıp göstermeyeceklerinden ucunu koparmışlardır. Kuyumcu gerçek altın olduğunu söylemiştir. En sonunda Açıkğöz toplam hepsine elli bin vermeyi kabul etmiş, tüm heykelleri almıştır. Hem antika hem altındır. İstanbul'a getirip antikacılar gösterince heykellerin demirden olduğunu, onu kandırmak için ucuna altın koyduklarını fark etmiştir.

Yusuf makine ile gelir Birkaç kandırılma olayı daha anlatır. Bu yüzden artık böyle numaralara kanmadığını söyler. Yusuf gelir. İçeridekiler adama, Yusuf'u tanıtır. Yusuf da papelasyon makinesini onlara gösterir. Bisiklet gibi pedalları vardır. Üstüne duvar saati çarkları, soba borusu gibi de bir boru, otomobil dişlileri, cıvatalar görünüyordur. Etrafta dolandırıcıların çıktığını, onların mesleğini elinden aldığını söyler. Yurtdışında papelatörün yanında çalıştığını, ondan öğrendiğini söyler.

Yusuf makineyi tanıtır Hepsini yanına çağırır. Popelasyon makinesine iyice baktırır. Makinenin içinde para olmadığını gösterir. Sonra cebinden para çıkarır. Makinenin arkasındaki levhanın üstüne koyar. Sonra para boyutunda bir kâğıdın üstüne ilaç sürer. Makinenin kolunu üç kere çevirir. Arkadaşı "Bana bana yutturamazsınız, ben yutmam" der. Açıkğöz de aynısını yineler. Ama seyretmesi eğlenceli oluyor diye ekler. Yusuf onlardan para alarak paraları her seferinde çoğaltır onlara verir. Açıkğöz de birkaç kere para verir, kopyalanarak çoğalan parayı da cebine atar. Farklı paralarla denerler. Açıkğöz hala yutmadığını söylüyor ama olayı da denemeye devam ediyordur.

Polis baskını O sırada baskın olur. İçeri polisler girer. Sahte para basmaktan çok uzun yıllar ceza alacaklarını söyler. Hepsinin eli ayağı titrer. Polislerden biri ile fısıldaşırlar. Para karşılığı bu işten sıyrılmak için anlaşılır. Hepsi cüzdanlarındaki tüm parayı olduğu gibi polislere verir. Açıkğöz ise hepsini vermek istemez ama onu da ikna ederler. Parayı veren odadan çıkartılır, özgürlüğüne kavuşmuş gibi hisseder.

Yusuf gerçekleri anlatır Akşam Yusuf, adamın evine gelir. Ama adam kızgındır. Gitmesini söyler. Yusuf, adama parasını getirmiştir. Ama adam umursamaz. Az daha başının belaya gireceğini söyler. Yusuf ise güler ve açıklar. Polislerin onun arkadaşları olduğunu, Açıkğöz'ü kandırmak için böyle bir numara yaptıklarını anlatır. Bu numaraya gelmeyecek kimse yok diye de ekler.

Temalar

Açgözlülük/Yozlaşma Kolay kazanç elde etmeye çalışan bireylerin defalarca kandırılmaya açık hale gelmeleri absürt bir öykü ile anlatılmaktadır. Açgözlülük ve cehalet sebebiyle birey her defasında sömürülmektedir. Yozlaşmış sistem ise bu insanların zaaflarından yararlanarak sömürü düzenini sürdürmektedir. Toplumdaki güven ilişkilerinin bozulması, ahlaki çöküş, çıkarıcılık eleştirilmektedir.

HAPI YUTUNCA

Öykü

Tiyatro düşkünlüğü Yazar, herkesin türlü tutkusu olduğunu söyler. Kendi tutkusu da tiyatrodur. Çok iyi bir tiyatro izleyicisi olduğunu belirtir. Ona göre tiyatro tapınaktır. Tiyatroda bir şeyler yiyenleri, konuşanları, öksürenleri hep eleştirir. Arkasından çok iyi bir tiyatro izleyicisi olarak anılmak bile onun için yeterli olacaktır.

Tren yolculuğu Bir gün bir tiyatrocunun oyununu izlemeye Ankara'ya gider. Vakit kaybetmemek için gece trenine bilet alır. Kompartımandaki yolcularından birinin yanındaki peynir kokusu her yeri sarar. Cam da açmasına izin vermezler. Hava soğuktur. O kokuya dayanamayacağı için kendini dışarı atar. Restoran bölümü de gece kapalıdır. Koridorda sallanarak yolculuğu bitirmeye çalışır.

Geçmeyen öksürük Sabah indiğinde öksürmeye başlamıştır. Gece üşütmüş olacağını düşünür. Ama öksürük çok fenadır. Bu şekilde tiyatroya gitmesi imkansızdır. Hiçbir oyuncunun sesi duyulmayacaktır. Ardı ardına durmadan öksürüyordur. Otele gidip dinlenmeye karar verir. Ertesi gün de kalamayacak, erkenden ayrılacaktır. Ama öksürükten uyuyamaz. Hemen Ankara'daki eşe dosta danışır. Öksürük uzmanına görünmek ister. Bir yere yönlendirilir. Doktor bir şurup verir. 2 saatte bir tatlı kaşığı içecektir. Daha fazlasını içmemesini, içinde afyon da olduğunu söyler. Yazar dediği gibi içer ama öksürük azalmaz hatta artar. Şişeyi kafasına diker bana mısın demez. Doktor arkadaşı aklına gelir. Tiyatro akşam dokuzdadır. O saate kadar öksürüğün kesilmesi gerekiyordur. Doktor arkadaşı ona bir hap verir. Ama içinde afyon da olduğunu, tesirli olduğunu, iki tane almasını söyler. Ama o daha fazla alır. Öksürük yavaş yavaş azalır. Oyun saatinde bayağı azalmıştır.

Yazarın uykusu gelir Tiyatro salonuna gider. En önden yeri ayırtılmıştır. Fakat içtiği ilaçların etkisi ile uykusu gelmeye başlar. Göz kapaklarını açamıyordur. Kendine ceketindeki iğneden batırır ama o bile etki etmez. Uykuya dalıyor, arada etrafındaki seslere uyanıp tiyatro tapınaktır, çerez yenilmez, öksürülmez diye etrafındakileri uyarıyor ve yine uykuya dalıyordur. İlk perde bitince çıkmayı düşünür. Çünkü oyunu izleyemiyor, uykusuna mani olamıyordur. En sonunda iyice uykusuna yenik düşer. O sırada horlamaya da başlamıştır. Çevreden onu sürekli uyandırır. Uyuduğunu kabul etmez ama gözlerini de açamaz. En sonunda oyun biter. O ise ilk perde bitti zanneder. Oyun yazarı arkadaşı gelir. Oyunu nasıl bulduğunu söyler. O an oyunun bittiğini anlar. Bozuntuya vermez ve tebrik eder.

Yazarın eleştirisi yazısı Odaya gittiğini, uyuduğunu hiç hatırlamıyordur. Kapı sesine uyanır. İki gün odadan çıkmayınca merak etmişlerdir. İlacın etkisi ile uyumuştur. Gazetede yazacağı eleştirisi yazısı için oyunda oynayanların isimlerini broşürden inceler. Kafasına göre bir eleştirisi yazısı yazar. Arkadaşı yazıyı okuyunca teşekkür eder. Onu övdüğü için söylemediğini ama uzun zamandır bu şekilde kaliteli bir eleştirisi yazısı çıkmadığını belirtir. Kimsenin oyunu onun kadar iyi kavrayamadığını, eleştirilerin oyunla alakası olmadığını ama onunkinin tam da tarafsız ve doğru bir eleştirisi olduğunu söyler.

Temalar

Yüzeysellik ve Gösteriş Çok iyi bir tiyatro seyircisi olan yazarın, arkadaşının oyununa giderken başına gelenler komik bir öykü ile anlatılmıştır. Oyun saatine kadar öksürüğünden kurtulmaya çalışmakta ama sonunda aldığı ilaçlar yüzünden oyunu izleyememekte, oyunu izlemeyen yazdığı eleştirisi yazısı ise övülmektedir. Yazarın öykü üzerinden asıl ulaşmak istediği nokta ise eleştirisi yazılarındaki samimiyetsizlik ve gösterişler. Sanat eseri hakkında bir bilgisi olmadan, sanatı anlamadan konuşan ve eleştiren kişiler hicvedilmektedir. İtibar, övgü ve gösteriş gerçek bir değerlendirmeden daha fazla değer görmektedir. Sanat dünyasındaki bu yüzeysellik eleştirilmektedir.

BÜYÜYEN MASA

Öykü

Asım Bey'in çalışma ortamı Asım Bey dairede çalışan onca kişi içinden tek çalışan, işleri yürüten kişidir. Bunu da kendisi, çalışma arkadaşları, müdür dahil herkes biliyordu. Hastalanınca bile daireye gelip çalışıyordu. Dosyaları eve götürüp işleri yetiştiriyordu. Diğer çalışma arkadaşları da futbol maçı, özel bir işleri ve günleri yoksa işe gelip, tatlı tatlı vakit geçiriyorlardı. Bu duruma rağmen herkesin maaşı Asım Bey'den fazladır. Asım Bey on dört yıldır aynı maaşa çalışıyordu.

Sürekli büyüyen masa Asım Bey ne zaman müdürün odasına gitse ve zam isteyen olsa müdür onu konuşturmayacaktır. Müdür onu konuşturmuyordu. Çalışmasının farkında olduğunu söyleyip onu övüyordu. Her seferinde Asım Bey'in masasının büyütülmesi, cilalanması, cam taktırılması için idari müdürü çağırıyor ve onu bu konu ile ilgili görevlendiriyordu. Asım Bey'in masası büyüdükçe büyür. Çalışma arkadaşları başka odaya alınıp, odaya sığmayınca duvar yıkılır, diğer oda Asım Bey'in odasına alınır. Asım Bey olan bu değişiklikler ile her iki ay motivasyonu yüksek tutuyor ama sonra tekrar kirayı ve faturaları ödemekte zorlandıkça zam için müdürün yanına gidiyordu.

Asım Bey'in konuşması O sabah Asım Bey söylenerek işe gelir. Kirayı verememiştir ve elektrikler kesilmiştir. Bu sefer müdürün odasına gidince roller değişir. Bu sefer o müdürü konuşturamaz. Bunca yıldır çalıştığını, herkesten düşük maaş aldığını söyler. Herkesin maaşının arttığını, onun hiç artmadığını anlatır. Masa falan istemediğini, maaşına zam istediğini belirtir. Müdür onu dinledikten sonra hiddetle karşı çıkar. Masasının büyüklüğünden bahseder. Kendi masasının bile ondan çok küçük olduğunu, kıymet bilmediğini, beğenmiyorsa istifa edip gidebileceğini belirtir.

Asım Bey çalışmaya devam eder Asım Bey süklüm püklüm dışarı çıkar ve odasına gider. Masasına bakar. Çok güzel bulur. Kendi yatak odası bile masa kadar büyük değildir. Başka bir yerde buradaki gibi itibar görmeyeceğini düşünür. İstifa etmez. O günden sonra da Asım Bey'in masası bir daha büyümaz.

Temalar

Sömürü/Adaletsizlik Çalıştığı kurumda işini hakkıyla yapan ve en çok çalışan olmasına rağmen Asım Bey'in maaşı herkesten düşüktür ve emeğinin karşılığını bir türlü alamamaktadır. İhtiyacı ve hakkı olanı vermek yerine gösteriş ile yüzeysel bir değer vermek anlayışı ile sürekli masası büyütülmektedir. Emek sömürüsü, çalışma hayatındaki adaletsizlik, bireyin yaşadığı ekonomik sorunlar eleştirilmektedir.